

Eesti Loomaarstlik Ringvaade

EESTI LOOMAARSTIDE ÜHINGU AJAKIRI

2

2007

Eesti Loomaarstide Ühing

Kreutzwaldi 62

51014 Tartu

GSM: 5011882

Tel: 7422582

Faks: 7422582

Sekretär: 5520767

e-post: info@vet.ee

Reg. nr. 80077287

President

Priit Koppel

Pangaarved

1120072962 Hansapank

10102001501001 SEB Eesti Ühispank

Toimetaja

Jaagup Alaots

Toimetuse sekretär

Ingrid Veske

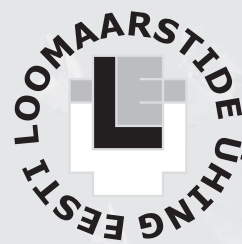
Kujundus ja trükk

Vaba Maa AS

Laki 26, Tallinn

ISSN 1024-2600

Eesti Loomaarstlik Ringvaade

EESTI LOOMAARSTIDE ÜHINGU AJAKIRI

2 • 2007

TEORIA JA PRAKTIKA

Kaskaad	2
Lammaste kopsuusstõved	4
Söögitoru rinnaosas oleva võõrkeha eemaldamine	8
Pimeobedaani toime uuring	12
Uus ühedoosiline ravi koertele ja kassidele	15

KROONIKA

ELÜ 2007. aasta üldkoosoleku protokoll	18
150 aastat Tori hobusekasvandust	22

MEMUAARID

40 aastat Tartus (8)	28

Kaskaad

Birgit Aasmäe

Ravimiamet

Kaskaad – mis see on?

Kaskaadiks nimetatakse ravimite kasutamise süsteemi, kui konkreetse loomaliigi konkreetse näidustuse jaoks ei ole müügiloaga veterinaarravimit või ei ole seda ravimit saadaval. Et loomale mitte kannatusi põhjustada ning et haigus siiski ravitud saaks, on lubatud kasutada teisi ravimeid nn kaskaadpõhimõtte alusel. Kaskaadi eesmärk on, et teatud kindlat skeemi järgides saaks loomale valitud võimalikult tõhus, kuid samal ajal nii loomale kui loomsete saaduste tarbijale võimalikult ohutu ravim.

Kaskaadi skeemi järgi ravimi valimine toimub etapiviisiliselt, järgmisse etappi edasilikumine sõltub vastusest eelmises etapis esitatud küsimusele.

- 1) Kas sellele loomaliigile on vajaliku näidustuse jaoks müügiloaga (registreeritud) ravim olemas? Kui jah, tuleb kasutada müügiloaga ravimit. Kui ei ole, on võimalused järgmised.
- 2) Kas on olemas müügiloaga ravim teisele loomaliigile, aga sama näidustuse jaoks? Kui on, võib kasutada seda ravimit. Kui ei ole, tuleb esitada järgmine küsimus.
- 3) Kas on olemas müügiloaga humaanravim sama näidustuse jaoks? Kui on, võib kasutada seda ravimit kui ei ole, on üks võimalus veel.
- 4) Kas vajaminevat ravimit on võimalik lasta apteegis *ex tempore* valmistada? Kui on, saab kasutada seda võimalust, kui ei ole, ei saagi mingit ravi rakenda-

da. Selliseid olukordi esineb tõenäoliselt üliharva, enamikel juhtudel on võimalik ravim leida teisele loomaliigile või inimesele mõeldud ravimite hulgast.

Kaskaad põllumajandusloomade puhul

Eeltoodud skeemi saab rakendada nii lemmikloomade kui põllumajandusloomade ravis, kuid põllumajandusloomadele kaskaadi rakendamisel tuleb tingimata arvestada ka järgmiste asjaoludega.

- Kui põllumajandusloomale manustatakse teisele loomaliigile või inimesele ette nähtud ravimit, tuleb kontrollida, kas ravimi toimeaine(d) on loetletud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse 2377/90/EMÜ lisades I; II või III, st kas nendele toimeainetele on konkreetse loomaliigi puhul kehtestatud jääkide piirnormid loomsetes toiduainetes. Määruse lisas IV on nimekirri nendest toimeainetest, mis on eriti toksilised, millele ei ole piirnorme kehtestatud ja mida mingil tingimusel ei tohi põllumajandusloomadele manustada, st keelatud ainete nimekirri. Põllumajandusloomadele ei tohi manustada ühtegi toimeainet, kui ei ole uuritud selle aine eritumise kiirust erinevatest kudedest ja kehtestatud piirnorme e lubatud sisaldust loomsetes kudedes. See on vajalik tarbija tervise kaitseks, sest ülitundlikel inimestel võivad ka väga väikesed kogused toiduga saa-

davaid ravimijääke põhjustada tõsiseid tervisehäireid. Pärast keeluaia lõppu ei tohiks kudedes ega loomsetes saadustes sisalduda ravimijääke rohkem kui piirnorm ette näeb.

- Et vältida ravimijääkide sattumist loomsete toiduainetega inimese organismi, tuleb põllumajandusloomadele manustatavate teise loomaliigi või inimese ravimite puhul kehtestada loomsete toiduainete kasutamisele maksimaalsed keeluajad:
 - o munad 7 päeva
 - o piim 7 päeva
 - o liha 28 päeva
 - o kalaliha 500 kraadööpäeva. Kraadööpäev on päevade arvu ja ööpäeva keskmise veetemperatuuri korrutis. Asja mõte on, et külmemas vees on kalade ainevahetus aeglasem, ravimijäägid erituvad aeglasemalt ning seepärast peab keeluaeg olema pikem. Kõige lihtsam on vajalikku päevade arvu leida jagades 500 veetemperatuuri väärtusega. Näiteks kui veetemperatuur on 12°C, $500:12=41,666$, seega keeluaeg on 41–42 päeva.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu Määrus 2377/90 ja tema lisad on eesti keeles saadaval internetileheküljel <http://ec.europa.eu/enterprise/pharmaceuticals/mrl/index.htm> pealkirja „Maximum residue limits“ all.

Põllumajandusloomale selle loomaliigi jaoks mitte ettenähtud ravimi manustamisel tuleks määrusest kindlasti kontrollida, kas seda toimeainet üldse tohib sellele loomaliigile manustada, sest kui loomaarst manustab keelatud toimeainet või selle loomaliigi jaoks mitteettenähtud toimeainet ning selle tulemusena jäävad loomsetesse toiduainetesse ohtlikud ravimijäägid, on loomaomanikul täielik õigus nõuda loomaarsti vastutusele võtmist ja

kahjude hüvitamist jääkide tõttu kaotatud piima, liha vm eest.

Kui loomsetest toiduainetest leitakse jääke pärast lubatud toimeaine manustamist ja keeluaegadest kinnipidamist, on tegemist ravimi kõrvaltoimega ning sellest tuleb Raviametile teatada. Sellisel juhul loomaarst süüdi ei ole.

Kaskaad hobustel

Hobustele kaskaadi rakendamisel tuleb lähtuda sellest, kas tegemist on inimtoiduks mõeldud hobusega või mitte.

- 1) Kui ei ole tegemist inimtoiduks mõeldud hobusega, saab rakendada kõige lihtsamat kaskaadivarianti (nagu artikli algul kirjeldatud).
- 2) Kui on tegemist toiduks mõeldud hobusega, on kaks võimalust:
 - o rakendada põllumajandusloomadele kohast kaskaadi, st kontrollida, kas toimeainet on lubatud hobustele kasutada ning rakendada 28-päevast liha keeluaega;
 - o valida vajalik toimeaine Euroopa Komisjoni määrusega nr. 1950/2006 kehtestatud nimekirjast. See on toimeainete nimekiri, millele ei ole hobuste lihas piirnorme määratud, kuid mis sellel vaatamata on hobuste ravimisel teatud juhtudel ainuvõimalikud toimeained. Sellesse nimekirja kuuluvate ainete kasutamise järgselt on hobuse lihale keeluaeg 6 kuud. Eelnimetatud määrus on eesti keeles leitav internetileheküljelt http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/et/oj/2006/l_367/l_36720061222et00330045.pdf

Kaskaadi põhimõttel ravimite kasutamine on sätestatud ka Põllumajandusministri määrusega nr. 21, 23. veebruarist 2005 „Ravimite ning ravimsöötade loomahäiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord.

Lammaste kopsusstõved

Toivo Järvis

Eesti Maaülikool

Sissejuhatus

Mäletsejalistel ja hobustel on väga levinud, sealhulgas ka Eestis, seedekulga strongüldoosid ehk enterostrongüldoosid ehk seedekulga pihussilistõved. Oluliselt vähem on neil hingamiseldites parasiteerivaid pihussilisi, kes põhjustavad kopsusstõbesid ehk pulmostrongüldoosse. Siiski tuleb meil praktikas ka neid ette, eriti veiste diktüokauloosi. Vähem on teada lammaste kopsusstõbedest. Käesolevas kirjutises summeeritakse vanem ja uusim teave kopsusstõbede, eriti protostrongüldooside kohta lammastel. Viimaste diagnoosimine võib valmistada praktikas ja haiguste diagnoosimisega tegelevates asutustes tõsiseid raskusi.

Haiguse määratlus

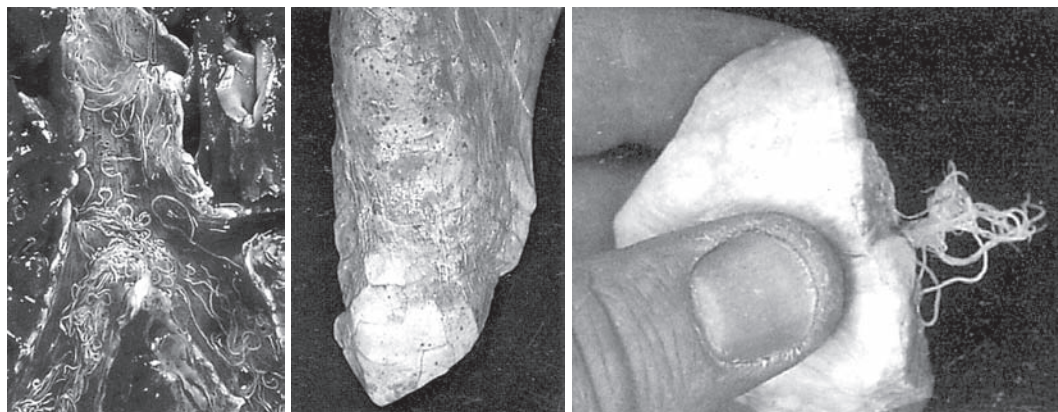
Lammaste kopsusstõved on hingamisteedes parasiteerivate *Dictyocaulus*'e, *Protostrongylus*'e, *Muellerius*'e, *Cysto-*

caulus'e ja *Neostrongylus*'e perekonna liikide tekitatud helmintoosid, mis iseloomustuvad bronhiidi, bronhopneumoonia, kõhnumise ja tallede lõpmisega.

Nimetatud perekondade kopsuussid tabandavad lambaid, kitsi ja mõningaid ulukmäletsejalisi.

Haigusetekitajad

1. *Dictyocaulus filaria*, isased on 5–8 cm, emased 5–10 cm pikkused jämedad valged ümarussid.
2. Protostrongüliidid on aga väikesed, isased 0,5–3 cm, emased 1,5–3,5 cm pikkused niitjad ümarussid. Neist suurim on *Protostrongylus rufescens*, kes on värvuselt pruun. *Muellerius capillaris*, *Cystocaulus ocreatus* ja *Neostrongylus linearis* on karvjad ümarussid, neist tsüstokaulused on tumepruunid, teised aga värvitud (hallid) ja varustamata silmaga mitterahtavad. *D. filaria*

Joonis 1. Diktüokaulused bronhides ja trahheas, keskel emfüseemne sagar (Kassai, 1999)

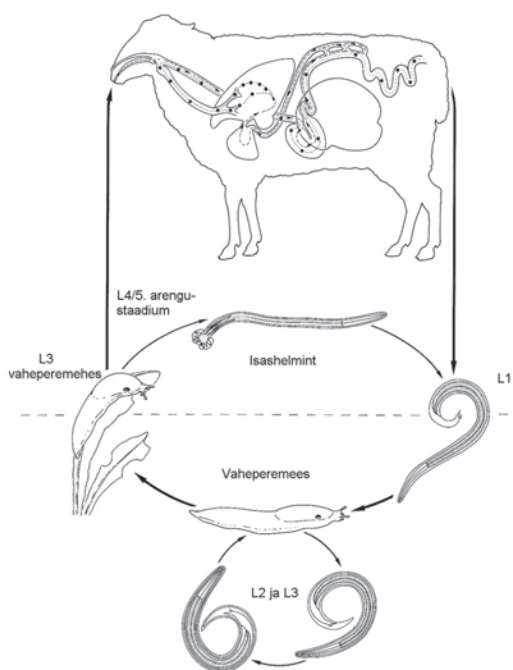
paikneb bronhides (eriti diafragmasagarate tippudes), prostrostrongülused peenbronhides ja bronhiolides, mülleeriused, tsüstokaulused ja neostrostrongülused aga kopsuparenhüümis.

Arenemistsükkel

1. ***Dictyocaulus filaria*** on üheperemehelise arenguga nugiuss. Emased munavad munad kopsutorude limasse, kus osast munadest kooruvad esimese kasvujärgu vastsed (L_1). Rögaga suhu köhitud parasiidimunad ja vastsed neelatakse alla ja sooles kooruvad ülejäänud munadest esimese kasvujärgu vastsed. Lammaste väljaheidetega satuvad vastsed karjamaale, kus kestuvad ühe-kahe nädalaga kaks korda ja arenevad nakkusvõimelisteks vastseteks (L_3). Lambad nakatuvad nakkusvastseid sisaldavat rohtu süües või vett juues. Looma peensooles tungivad vastsed limaskestast lümfisoontesse, kanduvad lümfisõlmedesse, kus peatuvad lühikest aega, kestuvad ja liiguvad koos lümfiga rinnajuha kaudu verre ning edasi südame kaudu kopsu (**lümfopulmonaalne ränne**). Vastsete tungivad kopsuveresoontest hingamisteedesse, kestuvad veelkord ja arenevad bronhides täiskasvanud parasiitideks. *D. filaria* **prepatentaeg** (ajavahemik nakatumisest kuni koproproovides parasiidivastsete leidmise alguseni) on 26–30 päeva. Nende elukestus lamba organismis on paar kuud. Enne või pärast vastsete viimast kestumist (hiline L_4 või varane L_5) võivad nad jääda kopsu soikeseisundisse kuni 6 kuud.

2. **Protostrongüliidid** on kaheperemehelise arenguga parasiidid. Hingamisteedesse ja parasiitide haudekolletesse munetud kopsuusside munadest väljuvad kiiresti L_1 , mis köhitakse rögaga suhu, neelatakse alla ja satuvad rooja-

ga väliskeskkonda. Vastsete tungivad vaheperemeesteks olevatesse maismaatigudesse (perekonnad *Helicella*, *Cepaea*, *Zebrina*, põldnälkjaskas *Agriolimax* jt), kus arenevad kahe nädala või veidi pikema aja jooksul nakkusvastseteks (L_3). Lambad nakatuvad tigused, harvem tigudest väljunud nakkusvastsete alla neelates. Looma peensoolest rändavad vastsed mesenteriaalsetesse lümfisõlmedesse, kus kestuvad kolmandat korda, edasi lümfi- ja vereteid mööda läbi südame kopsu. Kopsus toimub vastsete neljas kestumine, suguküpsus saavutatakse bronhiolides ja peenbronhides. Protostrongüliidid peenbronhides, bronhiolides või tunginuna kopsuparenhüümi põhjustavad patoloogilisi muutusi. Protostrongüliidide prepatentaeg on 4–9 nädalat (protostrongülustel, tsüstokaulustel ja mülleeriustel 4–5 nädalat, neostrostrongülustel kaks kuud). Elukestus on protostrongülustel ja neostrostrongülustel kaks aastat, mülleeriustel ja tsüstokaulustel koguni 5–6 aastat.

Joonis 2. Protostrongüliidide arenemistsükkel (Eckert, 2005)

Epizootoloogilised andmed

Lammastel esineb sageli seganakkus erinevate kopsuussiliikidega. Dioktükauloo si levikut soodustab vihmane suvi ja niiske karjamaa. Protostrongüliidide vaheperemehi maismaatigusid on arvukalt pöösaste-, kivide- ja risurohkel looduslikul karjamaal. Diktükauluste vastsed tavaliselt talve jooksul hukuvad, teiste kopsuusside vastsed aga püsivad tigidus nakkusvõimelistena kogu nende eluea (paar aastat). Kopsuusside arvukus lammaste kopsus suureneb koos looma vanusega. Lammaste kopsuussid, eriti protostrongülused ja mülleeriused on Eestis levinud.

Kliinilised tunnused

Sümptomid on väljendunud **diktükauloo si** korral. Lambad hakkavad kõhima, ninast ja suust eritub vahust nõret. Loomad kõhnuvad, vill tuleb lahti, tekivad turseid, suremus võib olla suur. Hiljem muutub haiguskulg krooniliseks.

Protostrongüliidooside korral on kliinilised tunnused vähemärgatavad. Aeg-ajalt esineb kuiv köha, tallede kasv ja arenemine pidurdub.

Lahanguleid

Diktükauloo si puhul täheldatakse enamasti põletikku, atelektaasi ja emfüseemi

diafragmasagarate servades, bronhide limaskest on põletikus ja vahuse nõrega. Bronhides, ka trahheas on valged suhteliselt suured ümarussid.

Protostrongüliidooside korral on kopsus parasiitide haudekolded ja parasitaarsõlmed, mis haigusetekitajate kaupa erinevad (tabel 1). Haudekolded sisaldavad suguliselt aktiivseid kopsuusse ja massiliselt nende mune ning vastseid. Parasitaarsõlmedes on vaid suguliselt mitteaktiivsed täiskasvanud kopsuussid. Täiskasvanud diktükauluste leidmisega ei ole probleeme, protostrongüliide leida on aga raske.

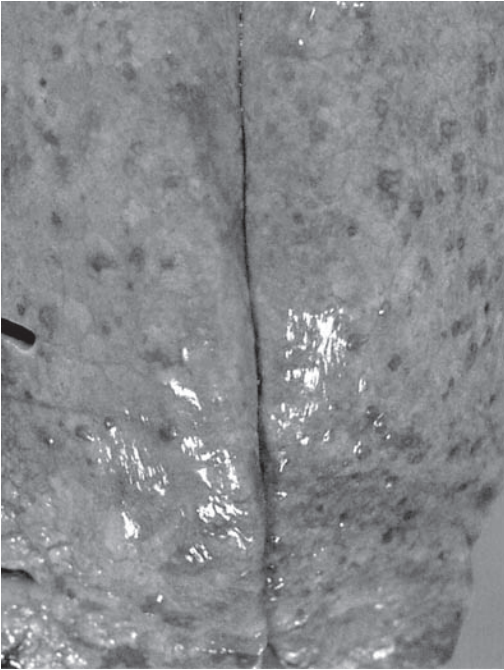
Labordiagnostika

Lammaste värskeid kopproove uuritakse väljarändemeetoditega kopsuusside vastsete suhtes. *D. filaria* L₁ on 490–520 µm pikkune, tõmbis eesotsas on nõopjas moodustis, soolepiirkond tumedalt granuleerunud, saba lõpeb tõmbilt.

Protostrongüliidide vastsed (L₁) on 250–480 µm pikkused läbipaistvad, granuleerumata, eesots lisanditeta, erinevad aga üksteisest saba kujult. Nimelt on protostrongüluse vastsete (pikkus 300–400 µm) saba küünlaleegikujuline, aheneb sujuvalt ja lõpeb teravalt. Mülleeriuse vastse (250–300 µm) saba lõpeb lainjalt, teravalt, on dorsaaloga. Tsüstokauluse vastse (360–480

Tabel 1. Kopsumuutused lammaste protostrongüliidooside korral

Kopsuussi liik	Haudekolded	Parasitaarsõlmed
<i>Protostrongylus rufescens</i>	kopsu pinnast kõrgemale kummuvad teravapiirilised, sagarikukujulised kollakas- kuni punakashallid, lõikepinnas kiiljad, pehmed ja mahlased	puuduvad
<i>Muellerius capillaris</i>	ebaselgepiirilised kollakasvalged kuni punakashallid, tihti sagardunud, eelmisest kõvema konsistentsiga, lõikepind kuivem	nööpnõelapea suurused, hallikaskollased ja kõvad
<i>Cystocaulus ocreatus</i>	enamasti kopsu servades kollakarohekashallid kuni tumedavärvuselised, kõva konsistentsiga, lõikepind kuiv	nööpnõelapea suurused, tumepruunid kuni sinakashallid, enamasti kopsukelme all (ka kopsukoos)

Joonis 3. Müllerioossed parasitaarsõlmed (vasakul) ja haudekolded lamba kopsus (Eckert, 2005)

μm) saba lõpeb kõverdunult teravalt, on kaheks lõiguks jagunenud, dorsaaloga ja kahe konksuga. Neostrongüluse vastse ($300\text{--}400\ \mu\text{m}$) saba lõpeb samuti teravalt, on dorsaaloga ja kaks konksu.

Haigustõrje

Profülaktikameetmed on tallede vanematest lammastest eraldi karjatamine, kultuurkarjamaade kasutamine, kus puuduvad protostrongüliidide vaheperemehed (teod), looduslike karjamaade puhastamine risust ja kividest, karjamaadevahetus ja karja juurde toodud lammaste koproloogiline uurimine parasiitide suhtes.

Metafülaktikaks ehk eelraviks on tarvis tabandunud lambad dehelmintiseerida, see eeldab karja regulaarset uurimist kopsuusside suhtes. Et vähendada karjamaade saastumist kopsuusside vastsetega, tuleks nakatunud kari dehelmintiseerida 2–3 nädalat enne väljalaskmist.

Diktüokauloosi **raviks** kasutatakse bensimidasoole (albendasool, fenbendasool, oksfendasool), febantelit, levamisooli ja makrotsükliisi laktoone (doramektiin, ivermektiin, moksidektiin). Oluline on ka

sekundaarinfektsiooni mahasurumine. Protostrongüliidooside ravi on raskendatud ja heade tulemuste saamiseks tuleb kasutada anthelmintikumide suuremaid annuseid või ravi korrata.

Kokkuvõte

Lammaste kopsuusstõbedest on suhteliselt lihtne diagnoosida diktüokauloosi. Seevastu protostrongüliidooside diagnoosimine (eriti täpse diagnoosi panek) on keeruline. Hinnatavat abi saab seejuures lahanguleiust ja materjali (kopsud, koproproovid) laboratoorsest uurimisest. Diferentsiaaldiagnostiliselt tuleb arvestada ka muu etioloogiaga (bakteriaalse, viirusliku) kopsuhaigustega.

Kirjandus

- Eckert, J., Friedhoff, K. T., Zahner, H., Deplazes, P. 2005. Lehrbuch der Parasitologie für die Tiermedizin. – Stuttgart: Enke Verlag, 575 S.
- Hendrix, C. M., Robinson, E. 2006. Diagnostic parasitology for veterinary technicians. – St. Louis: Mosby Elsevier, 285 p.
- Kassai, T. 1999. Veterinary helminthology. – Oxford: Butterworth-Heinemann, 260 p.
- Parre, J. 1985. Veterinaarparasitoloogia. – Tallinn: Valgus, 483 lk.

Söögitoru rinnaosas oleva võõrkeha eemaldamine torakotoomia abil

Rainer Hõim, Ave Kupper, Kristina Utsar

Eesti Maaülikooli Väikeloomakliinik

Haiguslugu

24. märtsil 2007 suunati teisest kliinikust EMÜ Väikeloomakliinikusse loomaomanik 2 aastase rottweileriga, kellel oli diagnoositud mass söögitorus.

Koer oli päev tagasi konte söönud ning järgmise päeva hommikust alates ei tahtnud süüa ega juua. Koer tundus omanikule veidi loium kui tavaliselt ning tal oli ebamugav lamama heita. Samuti oli omanik märganud koeral tavalisest tunduvalt suuremat süljevoolu, kuid öökimist ega oksendamist ei täheldanud.

Kliinilisel ülevaatusel selgus, et kaudaalse rindkereosa palpeerimine oli koerale ebamugav, esines süljevool, temperatuur oli 38,9 °C. Koera enesetunne oli rahuldav ja üldseisund stabiilne. Kõhupiirkonna palpeerimisel ebamugavustunnet koeral ei täheldatud.

Rindkere lateraalsel natiivröntgenpildil avastati söögitorus, kaudaalsest õõnesveenist dorsaalselt, röntgenkontrastne mass.

Joonis 1. Kontraströntgenpilt rinnaõõnest

Kõhuõõne röntgenpildil oli näha röntgenkontrastseid tükke ka maos.

Kontraströntgenpildilt baariumsulfaadiga selgus, et kontrastaine liigub söögitorus olevast massist läbi ja jõuab makku.

Edasine tegevusplaan oli endoskoopierimise käigus söögitorus olev võõrkeha eemaldada. Endoskoobiga söögitoru minnes selgus, et seal paiknev võõrkeha oli kont. Paraku oli kont niivõrd suur ja söögitoru seinte vastas nii tugevasti kinni, et seda ei õnnestunud ei välja tõmmata ega ka makku lükata.

Kuna endoskoobi abil konti söögitorust eemaldada ei olnud võimalik, oli järgmiseks protseduuriks eemaldada see laparotoomia käigus mao kaudu.

Esimesel päeval sai koer infusioonravi Ri-Lac-iga ja ranitidiini 2 mg/kg s.c

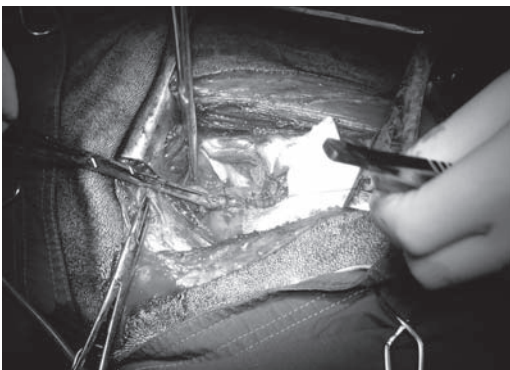
25. märtsi hommikul valmistati koer ette laparotoomiaks. Sedatsiooniks kasutati Torbugesicut (t.a. butorfanool) Domitori (t.a. mededomidiin), lisaks Diazepamami i.v. Seejärel operatsiooniväli pügati ja puhastati ning koer intubeeriti. Narkoosi jätkati isofluraanesteesiaga.

Joonis 2. Söögitorust eemaldatud kont

Kõhuõõs avati valgejoonelt. Järgnevalt liiguti gastrotomia abil läbi maolukuti söögitorru ja üritati sealtkaudu söögitoru rinnaosas asuva kondini jõuda. Samaaegselt üritati suu kaudu, endoskoobi pildi kaasabil, sondiga konti mao poole lükata. Kahjuks ei õnnestunud mao kaudu söögitorus oleva võõrkehani jõuda ja ka sondiga ei õnnestunud konti söögitorus edasi lükata. Kuna eelnevate protseduuride käigus ei õnnestunud söögitorust konti eemaldada, pidi ette võtma järgmise operatsiooni, mille käigus püütakse kont söögitorust eemaldada rinnaõõne avamise käigus. Koer toibus kenasti narkoosist ja kuna tema üldseisund oli stabiilne, otsustati torakotomia teha järgmisel päeval. Operatsioonijärgselt manustati koerale valuvaigistina morfiini 1 ml s.c. 2 korda päevas, Synuloxi (t.a. amoksitsilliin/klavulaanhape) 2 ml s.c. 1 kord päevas ja Zantacit (t.a. ranitidiin) 2 mg/kg s.c. 3 korda päevas.

26. märtsi hommikul, peale omanikega nõupidamist, hakati koera torakotomiaks ette valmistama. Koer asetati lõikuslauale parema külje peale. Juurdepääs tehti 5.-6. roidevahemikus, kus nahk läbistati skalpelliga, nahaalune side- ja lihaskude läbistati tõmbilt. Rinnaõõne avamise hetkest hakkas anestezioloog koerale kunstlikku hingamist tegema. Roided painutati laiali ja selle juurdepääsuga jõudis kirurg just söögitoru selle koha juurde, kus asus kont (vena cava'st dorsaalselt). Kirurg ni-

Joonis 3. Torakotomia käigus söögitoru õmblemine, peale kondi eemaldamist

hutas kopsu kaudaalse sagara kraniaalsemalt ja isoleeris tampoonidega söögitoru kondiga osa ülejäänud kudedest. Söögitoru avati pikilõikega üle võõrkeha. Kondist klemmidega kinni haarates üritati seda söögitorust eemaldada. Et aga kont oli söögitoru seinte vastas väga tugevalt kinni, tuli lõiget pikendada. Lõpuks õnnestus kont söögitorust eemaldada. Õnneks ei olnud kont tekitanud söögitoru seintele väga tõsiseid vigastusi ning söögitoruhaav suleti sõlmõmblustega. Enne tampoonide eemaldamist kontrolliti, et haav oleks piisavalt tihedalt kokku õmmeldud vältimaks sülje ja seedeproduktide immitsemist rinnaõõnde. Seejärel eemaldati söögitoru ülejäänud kudedest isoleerinud tampoonid ning kopsukude nihutati tagasi oma esialgsele kohale. Rinnaõõs suleti tihedalt sõlmõmblustega ja enne viimast õmblust pressiti kopsud maksimaalselt õhku täis, et rinnaõõnest võimalikult palju vaba õhku välja saada. Seejärel õmmeldi kinni nahaalune kude ja haav suleti pindmiselt sõlmõmblustega. Operatsioonijärgsete tüsistuste vältimiseks jätkati antibiootikumiravi Synuloxiga (t.a. amoksitsilliin/klavulaanhape) 2 ml s.c. 1 kord päevas ning lisati ka Metronidazol 5 mg/kg KM kohta 2 korda päevas. Valuvaigistamiseks kasutati morfiini 1 ml i.v. iga 5 tunni järel (24 h jooksul) edasi 2 korda päevas. Alates teisest päevast lisati Rimadyl (t.a. karprofeen) 2 mg/kg 2 korda päevas. Samuti manustati koerale Ri-Lac lahust i.v.

Joonis 4. Õmblused pärast laparatomiat ja torakotomiat

Koerale ei antud 24 tundi suukaudu mitte midagi süüa ega juua. Pärast seda sai ta 24 h vaid vett ning 48 tundi peale operatsiooni anti koerale süüa Hill'si a/d konserve ja vee segu. Koer taastus operatsioonist ilusasti. Operatsioonijärgselt kehatemperatuur ei tõusnud ja komplikatsioone ei täheldatud. Viis päeva peale torakotoomia teel söögitorust kondi eemaldamist lubati koer kodusele ravile.

Kirjanduse põhjal on enamikku (80%–90%) söögitorus olevaid võõrkehaid võimalik eemaldada mittekirurgilise meetodiga. Enamasti endoskoopiliste protseduuride käigus söögitorus olevat võõrkeha maos suunas lükates või tagasi suu poole tõmmates. Tavaliselt kasutatakse endoskoobi abil söögitorust võõrkeha eemaldamiseks kas haaravaid tange või balloonkateetrit. Tangidega haaratakse võõrkeha servast kinni ja üritatakse teda söögitoru seinast, õrnalt pöörates, vabastada ning seejärel võõrkeha teravad servad ja nukid kaudaalselt pöörata, vältimaks edaspidiseid söögitoruseina vigastusi võõrkeha eemaldamisel. Tugevalt söögitorus kinni olevat võõrkeha ei tohi aga jõuga edasi lükata või väljapoole tõmmata, kuna sellega võib tekitada söögitorus tõsiseid vigastusi või põhjustada ning suurendada söögitoruseina perforatsiooni. Suhteliselt pehmete võõrkehade eemaldamisel on alternatiivseks meetodiks eelnimetatule balloonkateetri viimine võõrkehast kaudaalselt ning seejärel, pärast ballooni õhuga täitmist, seda ettevaatlikult koos võõrkehaga väljapoole tõmmata. Kui võõrkeha pole siiski võimalik suukaudu eemaldada, võib seda ka edasi makku lükata. Kondid on maos seeduvad ning tavaliselt ei pea neid sealt gastrotoomia käigus eemaldama, välja arvatud juhtudel kui tekivad kliinilised sümptomid ummistusele. Pärast võõrkeha söögitorust eemaldamist või makku lükkamist, tuleb kindlasti üle kontrollida ka söögitoru sein. Kirurgiline lähenemine on näidusta-

tud, kui esineb märkimisväärne söögitoru perforatsioon või fistul. Väiksemad perforatsioonid paranevad ise, kui vältida vähemalt 72 tunni jooksul suukaudselt söögi ja joogi andmist. Kirjanduse andmeil on 63% söögitorus olevatest võõrkehadest endoskoobi abil eemaldatavad ning 29% makku lükatavad. Vaid 8% juhtudest vajavad kirurgilist sekkumist. Kui eelnimetatud meetodid ebaõnnestuvad, on järgmiseks variandiks võõrkeha eemaldamine gastrotoomia teel.

Torakotoomia teel võõrkeha eemaldamist söögitorust kasutatakse, tõsiste tüsistuste suure esinemissageduse ja halva prognoosi tõttu, vaid väga äärmuslikel juhtudel, kui teiste meetoditega võõrkeha eemaldamine on võimatu.

Prognoos pärast endoskoobi või gastrotoomia abil võõrkeha eemaldamist on üldiselt hea, välja arvatud juhtudel, kui esineb söögitoru rinnaosa perforatsioon. Perforatsiooni tagajärjel võib tekkida mediastiniit ja/või püotooraks. Sülje ja seedeproduktide sattumine rinnaõõnde põhjustab sageli tugevat põletikku ja isegi surma. Söögitoru ummistuse kõrvaldamisel kirurgilise protseduuri käigus on potentsiaalseteks komplikatsioonideks regurgitatsioon, pneumoonia, ösofagiit, striktuur, fistulid, pleuriit jne.

Söögitoruummistusi tuleb ette üsna sageli. Enamasti õnnestubki olukord lahendada kas endoskoobi abil või gastrotoomia teel võõrkeha eemaldada. Antud juhtum oli üsna harukordne, kuna söögitorus oleva võõrkeha suuruse, kuju ja asendi tõttu ei olnud seda võimalik eemaldada muul viisil kui vaid torakotoomia teel. Sellel korral ei tekkinud peale operatsiooni mingisuguseid tüsistusi, kuigi risk selleks oli väga suur. Vaatamata sellele, et antud juhtum ilma suuremate tüsistusteta möödus, tuleks jätta torakotoomia, söögitorust võõrkeha eemaldamisel, siiski viimaseks meetodiks.

XIII INTERNATIONAL CONGRESS IN ANIMAL HYGIENE ISAH-2007

June 17–21, 2007, Tartu, Estonia

**Eesti Loomaarstide Ühing ja Eesti Maaülikool kutsub kõiki loomaarste osalema
ISAH-2007 loomatervise kongressil 17.–21. juunil 2007 Tartus!**

Kongressi tunnuslauseks on – „**LOOMATERVIS, HEAOLU JA BIOTURVALISUS**”.

Kongressi patrooniks on põllumajandusminister.

Kongress toimub Tartus, Vanemuise Kontserdimajas, Vanemuise 6. Tulenevalt asjaolust, et tegemist on suure rahvusvahelise üritusega, on kõik ettekanded, diskussioonid ja loengumaterjalid inglise keeles ja tõlget ei toimu. Kongressil pannakse põhirõhk keskkonna ja kaasaegse tootmise mõjudest loomadele karjas ja võimalustele tagada tootmise tingimustes neile tervis ja heaolu. Kongressil käsitletakse meetmeid haiguste ja patogeenide leviku ennetamiseks ja peatamiseks, et tagada samas lisaks loomade tervisele ka oluline toiduohutus. Kongressi läbivaid teemasid on 6, mida tutvustavad ja teemadel dis-
kuteerivad 16 lektorit.

TEEMAD

- Looma-keskkonna vastastikune toime
- Loomatervis – loomakasvatuse ökonoomilised aspektid
- Loomade kaitse transpordil ja tapmisel
- Loomade täppispidamine – tervise ja heaolu aspektid
- Farmiloomadest ja -pidamissüsteemidest tulenevad inimtervise riskifaktorid
- Farmiloomade pidamisel tekkivate jäätmetega seotud riskid

Kongressile registreerumine

Registreerumiseks on soovitatav täita kongressi on-line osavõtuvorm internetiaadressil:

www.emu.ee/isah2007

Sellel veebiaadressil on lisaks registreerumisele võimalik tutvuda ka kongressi põhjalikult tutvustava informatsiooniga; päevaprogrammidega; teaduslike programmidega; sotsiaalprogrammiga; leida täpset infot osalustasude, maksmisviiside kohta ja palju muud huvitavat.

SATELLIITKONVERENTS

Kongressi esimesel päeval toimub satelliitkonverents, kuhu on võimalik eraldi osalust lunastada, hind on 35 EUR. Satelliitkonverentsil käsitletakse teemasid:

- Looma tervise ja kvaliteedi tagamine suurtes piimakarjades
- Karja tervise korraldamine ja kvaliteedikontroll suurtes piimafarmides

KOHTUMISENI KONGRESSILI!

Pimobendaani toime veterinaarne uuring endokardioosiga koertel (VetSCOPE)

Lombard CW, Jöns O, Bussadori CM

Refereeritud: Pimobendaani vs benasepriili kliiniline toime koerte atrioventrikulaarklapi omandatud häire ravis

Sissejuhatus

Müksomatoosne atrioventrikulaarklapi puudulikkus (MVD) on kõige tavalisem omandatud südamehaigus koertel. Selle haiguse ideaalne raviskeem, sealhulgas ka terapeutilise sekkumise aeg ja tüübid on endiselt vaieldavad. Õli on tulle valanud Uuemate südameravimite kättesaadavus ja hiljuti avaldatud MVD patofüsioloogiat laiemalt seletav teave on vaidlustele veelgi hoogu andnud. Muuhulgas on tõestatud, et haiguse algstaadiumis esinevad müokardi (süstoolsed) talitlushäired. On leitud andmeid, mis kinnitavad angiotensiinikonvertaasi inhibiitorite [AKI] ootamatult soodsat mõju südame patoloogilisele remodelleerumisele).¹⁻³

Pimobendaan on uute südameravimite – inodilaatorite – klassi kuuluv ravim. Inodilaatorid on nime saanud oma topelttoime järgi: nad on positiivsed inotrooid ning nad laiendavad tasakaalustatult perifeerseid veresooni. Pimobendaani kasulike toimete hulka arvatakse ka baroretseptorite funktsiooni taastamine, südamelihase paranenud diastoolne relaksatsioon ja põletikuvastane mõju.⁴⁻⁶ Arvestades seda, et ravi eesmärgiks on südame töömahtu suurendamine ja samas ka eel- ja järelkoormuse vähendamine, tundub pimobendaan MVD raviks ideaalselt sobivat. Nii MVD kui dilatatiivse kardiomiopaatia (DKM) koertel tehtud uuringud toetavad seda hüpoteesi.⁷⁻⁹

VetSCOPE uurimuse eesmärgiks oli väl-

ja selgitada pimobendaadi tõhusus võrreldes sagedasti kasutatava AKI benasepriiliga esmavaliku ravimina kliinilise MVD-ga koerte elukvaliteedi ning elulemuse parandamisel.

Materjalid ja meetodid

Pimobendaani vs benasepriili kliinilise tõhususe määramisel hinnati 76 MVD-st põhjustatud kroonilise südamerikkega koera (vastavalt P, n=41 ja B, n=35) elukvaliteedi paranemist ja elulemust võrreldes juhuslikult valitud rühmadega, positiivse kontrolliga. Katse toimus 11 keskusel üle Euroopa, katse oli oma ülesehituselt maskeeritud uuring. Uurimus jagati 56-päevaseks kohustuslikuks raviperioodiks ja järgnevas vabatahtlikuks pikaajalise avatud ravi perioodiks. Statistiline analüüs tehti kõigi 76 koera kohta ja lisaks ka 56 koerast koosnevale alarühmale, keda samaaegselt raviti furosemiidiga. Osalust piirati vaid koertega, kellel oli selge kliiniline südamerike MVD tõttu (ISACHC II või raskem) ja koerad jagati juhusliku valiku alusel rühmadesse, mis said kas pimobendaani^a (0,2–0,3 mg/kg per os [PO] q 12 tundi) või benasepriilhüdrokloriidi^b (0,25–0,5 mg/kg [PO] q 24 tundi).

56-päevase kestnud uuringu esmased hindamisparameetrid olid südamepuudulikkuse skoor (tuletatud ISACHC südamehaiguste klassifitseerimisskeemist), üldine tõhusus (omaniku ja veterinaari hinnangul) ja elulemus. Sekundaarsed parameet-

rid olid koormustaluvus, olek, söögiisu, hingamise raskus, kõhimize sagedus, õine düspnoe, südame suuruse vertebraalindeks (VHS) ja südame kambrite mõõtmed ehk kardioograafiliselt.

Uuringu pikaajaline osa ei olnud maskeeritud ja primaarne hindamisparameeter oli elulemuse aeg (elu kestus peale ravi algust). Uuringu tegija loal oli võimalik teha teisi vajalikke ravitoiminguid. Lõpppunktide hulka kuulusid surm, ravi ebaõnnestumine või benasepriili rühma koerte ravile pimobendaani lisamine.

Tulemused

Kogu 76 koerast koosneval katserühmal paranes 56-päevase raviperioodi jooksul primaarne muutuja – südamepuudulikkuse skoor oluliselt paremini P-grupil (päev 56=84 % koertest) kui B-grupil (päev 56=56% koertest) ja gruppidevaheline erinevus oli statistiliselt oluline nii 7. kui 56. päeval (vastavalt $P=0,0280$ ja $P=0,0201$). 56. päeval oli 76% (versus 48%) P-koertest ISACHC klassifikatsioon I b või parem (st. kliinilisi nähte ei olnud) ja see võrdus üldise tõhususe hinnanguga hea või väga hea 85% P-grupil võrreldes 41%-ga B-grupil ($P<0,0001$). 56-päevase uuringuperioodi jooksul suri või eutaneeriti südamega seotud põhjustel 2 koera pimobendaani grupist ja 7 koera benasepriilhüdrokloriidi grupist; elulemuse analüüs Kaplan-Meieri järgi näitas olulisi erinevusi P kasuks ($P=0,0386$). Pikaajalise vabatahtliku avatud uurimuse elulemusandmete analüüs kinnitas 56-päevase perioodi tulemust. Mediaanne elulemuse aeg pimobendaani ravi saavatel koertel oli 430 päeva võrreldes 228 päevaga koertel, kes pimobendaani ei saanud, ja see oli statistiliselt oluline erinevus (Kaplan-Meier, $P=0,0020$).

56 samaaegselt furosemiidi ravi saavast ($P+F=31$; $B+F=25$) koerast koosneval alapopulatsioonil oli 56-päevase ravi-

perioodijooksul primaarne muutuja südamepuudulikkuse skoor paranenud oluliselt rohkem pimobenaan + furosemiid ($P+F$) rühmas (56.päev = 85% koertest) võrreldes benazepriil + furosemiid ($B+F$) rühmaga (56.päev = 41% koertest) ja gruppidevahelised erinevused olid statistiliselt olulised nii 7. kui 56. päeval (vastavalt $P=0,0367$ ja $P=0,0011$). 56. päeval oli 74% (versus 29%) $P+F$ koertest ISACHC klassifikatsioon I b või parem (st. kliinilisi nähte ei olnud) ja see võrdus üldise tõhususe hinnanguga hea või väga hea 86% $P+F$ grupil võrreldes 25%-ga $B+F$ grupil ($P<0,0001$). 56-päevase uurimisperioodi vältel olid täieliku, 76 koera hõlmava katserühma hulgast südamega seotud põhjustel surnud või eutaneeritud koerad samaväärselt esindatud ka 56 koerast koosnevas alarühmas; elulemuse analüüs Kaplan-Meieri järgi näitas olulisi erinevusi $P+F$ kasuks ($P=0,0246$).

Pikaajalise vabatahtliku avatud uurimuse elulemuse andmete analüüs kinnitas 56-päevase perioodi tulemustest. Mediaanne elulemuse aeg $P+F$ ravi (+AKI) saavatel koertel oli 415 päeva võrreldes 128 päevaga koertel, kes pimobendaani ei saanud ja see oli statistiliselt oluline erinevus (Kaplan-Meier, $P = 0,0022$).

Sekundaarsetest näitajatest leiti statistiliselt oluline erinevus $P+F$ kasuks koormustaluvusel, olekul ja hingamise raskusel 56. päeval. Lisaks leiti südame suuruse vertebraalindeksi põhjal statistiliselt oluline vähenemine südame suuruses, hinnates keskmist muutust basaaltasemest võrreldes $B+F$ grupiga; samuti täheldati vähenemist vasaku vatsakese mõõtmetes diastoli lõpus, kodade mõõtmetes süstolis ja vasaku koja/aordi suhtes. Furosemiidi doos näitas üldist langust $P+F$ rühmas võrreldes üldise tõusuga $B+F$ rühmas, ja hinnates keskmist muutust basaaltüvest oli see statistiliselt oluline ($P=0,0498$).

Arutelu

Selle uurimuse tulemused näitavad ilmselget elukvaliteedi ja elulemuse paranemist pimobendaani kasutamisel esmavaliku ravimina MVD tagajärjel tekkinud ilmse kliinilise südamepuudulikkuse ravis võrreldes benazeprilli kasutamisega. Seda rõhutab veelgi fakt, et ükski hinnatud primaarsetest või sekundaarsetest näitajatest ei olnud ühelgi uurimuse hetkel benazeprilli kasutamisel parem kui pimobendaani kasutamisel. Märkimisväärne on pimobendaani eeliste ilmumise kiirus, paljude elukvaliteedi näitajate statistiliselt oluline paranemine nii 7. kui 56. päeval. Kuna omadused võivad lasta looma magama panna, siis on elukvaliteet otseselt võrdeline lühiajalise elulemusega ja seega on sellel eriline kliiniline tähtsus. Intrigeeriv uurimuse lisaleid pimobendaani kasutamisel on südame suuruse vähenemine nii üldiselt (nagu näitab vähenenud vertebraalne indeks) kui ka konkreetsetel südame kambritel eraldi ja see tekitab küsimuse pimobendaani võimaliku rolli kohta südame patoloogilise remodelleerumise progresseerumise leevendajana. See aga vajab enne lõplike otsuste tegemist edasist uurimist.

Kokkuvõtte

Avaldatud uurimuses öeldi: Pimobendaaniga ja furosemiidiga või ilma furosemiidita ravitud müksomatoosse atrioventrikulaarklapi häire tagajärjel tekkinud ilmse kliinilise südamepuudulikkuse all kannatavatel koertel oli parem elukvaliteet ja elulemusaeg kui benszeprillihüdrokloriidi ja furosemiidiga või iainult benazeprillihüdrokloriidiga ravitud. Nende tulemuste põhjal peaks kaaluma pimobendaani esmasse ravimina, kui atrioventrikulaarklappide häire progresseerub ilmseks kliiniliseks südamepuudulikkuseks. Kas furosemiidiga või ilma pimobendaani kombineerimine AKI-ga aitab paranemisele kaasa, on teadmata ja vajab edasist uurimist.

Allmärkused

- a Vetmedin; Boehringer Ingelheim Pharma KG, Ingelheim, Germany
- b Fortekor; Novartis Tiergesundheits GmbH, Eschborn, Germany

Kirjandus

1. Lord P, Eriksson A, Häggström J, et al. Increased pulmonary transit times in asymptomatic dogs with mitral regurgitation. *J Vet Intern Med* 2003;17:824-829
2. Dell'Italia LJ, Balcells E, Meng QC, et al. Volume-overload hypertrophy is unaffected by ACE inhibitor treatment in dogs. *Am J Physiol* 1997;273:H961-H970.
3. Dell'Italia LJ. The renin-angiotensin system in mitral regurgitation: a typical case of tissue activation. *Curr Cardiol Rep* 2002;4:97-103
4. Baumann G, Ningel K, Permanetter B. Cardiovascular profile of UD-CG 115BS – pimobendan and reversibility of catecholamine subsensitivity in severe congestive heart failure secondary to idiopathic dilated cardiomyopathy. *J Cardiovasc Pharmacol* 1989;13:730-738
5. Asanoi H, Ishizaka S, Kameyama T, et al. Disparate inotropic and lusitropic response to pimobendan in conscious dogs with tachycardia-induced heart failure. *J Cardiovasc Pharmacol* 1994;23:268-274.
6. Iwasaki A, Matsumori A, Yamada T, et al. Pimobendan inhibits the production of proinflammatory cytokines and gene expression of inducible nitric oxide synthase in a murine model of viral myocarditis. *J Am Coll Cardiol* 1999;33:1400-1407.
7. Smith PJ, French AT, Van Israel NV, et al. Efficacy and safety of pimobendan in canine heart failure caused by myxomatous mitral valve disease. *J Small Anim Pract* 2005;46:121-130.
8. Fuentes VL, Corcoran B, French A, et al. A double-blind, randomized, placebo-controlled study of pimobendan in dogs with dilated cardiomyopathy. *J Vet Intern Med* 2002;16:255-261.
9. O'Grady MR, Minors SL, O'Sullivan LM, et al. Evaluation of the efficacy of pimobendan to reduce mortality and morbidity in Doberman pinchers with congestive heart failure due to dilated cardiomyopathy (abstract). In: *Proceed Am Coll Vet Intern Med Forum, Charlotte*. 2003;21:1011.

Tõlkinud Marju Kiris

Uus ühedoosiline ravi koertele ja kassidele

Aisté Mažoniené, MBA

Pfizer Animal Health

Pfizer Animal Health on kogu Euroopas turule toonud uue ravimi, mis lubab välistada antibiootikumiravi ebaõnnestumiste peapõhjuse – omanikepoolse juhendite täitmata jätmise.

Convenia™ sisaldab tsefovetsiini, laiendatud toimespektriga tsefalosporiini, mis on väga efektiivne naha ja pehmete kudede ning kuseteede infektsioonide ravil nii kassidel kui koertel. Sellel uudsel antibiootikumil on veel üks eelis – unikaalne farmakoloogiline profiil pika eliminatsiooni poolväärtusajaga (5,5 päeva koertel ja 6,9 päeva kassidel), mis tähendab, et vaid üks nahaalne süst suudab tagada kuni 2-nädalase antibiootilise toime.

Convenia on näidustatud naha ja pehmete kudede infektsioonide raviks, mille on tekitanud:

- *Staphylococcus intermedius*, β -hemolüütilised streptokokid, *Escherichia coli* ja *Pasteurella multocida* koertel
- *Pasteurella multocida*, *Fusobacterium spp.*, *Bacteroides spp.*, *Prevotella oralis*, β -hemolüütilised streptokokid ja/või *Staphylococcus intermedius* kassidel

Samuti on see näidustatud kuseteede infektsioonide raviks, kui selle on põhjustanud:

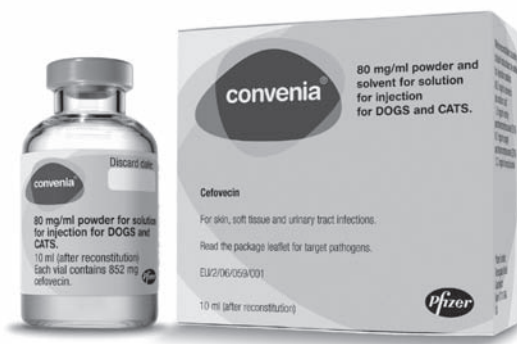
- *Escherichia coli* ja/või *Proteus spp* koertel
- *Escherichia coli* kassidel.

See läbimurre tähendab, et loomaarstid saavad nüüd mitmeid tavalisi infektsioone ravida ilma, et nad peaksid lootma omanikele nende loomadele pika aja jooksul iga päev tableti andmisel. Hiljutine Euroopa väikeloomaarstide seas läbi viidud uurimus näitas, et enam kui 70% neist peavad omanikepoolset juhendite täitmatajätmist peamiseks põhjuseks koerte ja kasside antibiootikumiravi ebaõnnestumisel.¹ Samuti mainisid nad ühena halbade tulemuste peamistest põhjustest liiga lühikesi ravikuure.

Ravikuuri tagamine tähendab, et loomaarstid saavad välistada antibiootikumiravi ebaõnnestumise peapõhjuse ja pakuda oma klientidele mugavamat alternatiivi igapäevasele tablettide andmisele. See on eriti teretulnud inimestele, kellel on kiire elustiil, nõrk mälu või lemmikloom, kes keeldub ravimit võtmast.

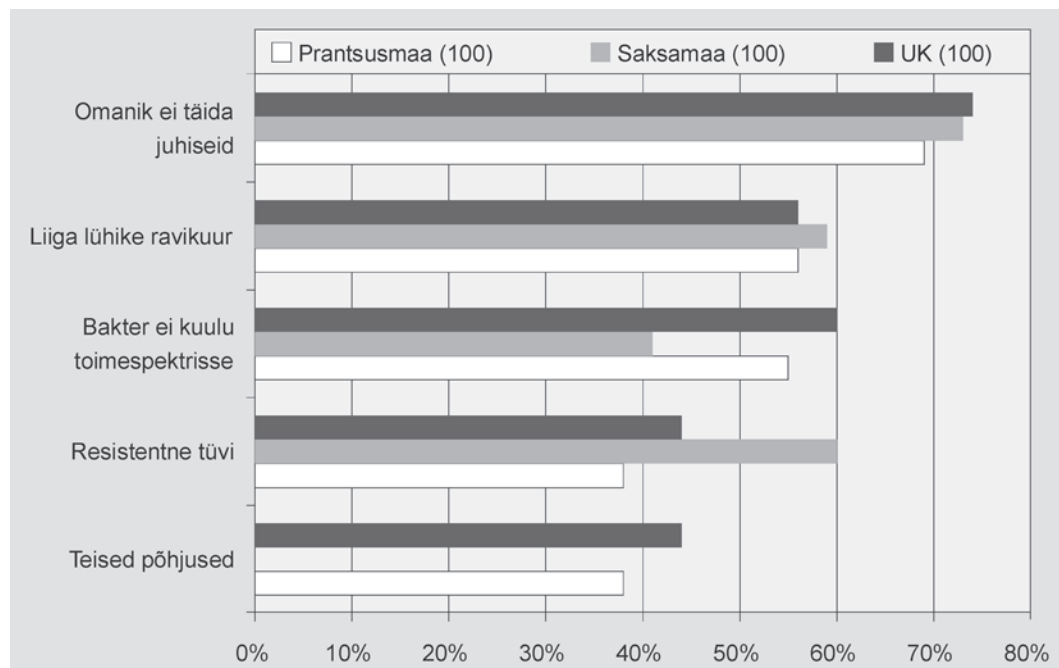
Uuringud näitavad, et enamik loomaomanikke ei täida arsti juhiseid täielikult. Praktikas tähendab see hilinenud või üldse ärajäänud ravimidoose. Pikaajaliste probleemide, näiteks nahaprobleemide korral tähendab see ravi liiga varast lõpetamist manustamise ebamugavuse tõttu.

Uuringud näitavad, et enamik loomaomanikke ei täida arsti juhiseid täielikult. Praktikas tähendab see hilinenud või üldse ärajäänud ravimidoose. Pikaajaliste probleemide, näiteks nahaprobleemide korral tähendab see ravi liiga varast lõpetamist manustamise ebamugavuse tõttu.

Uurimuse küsimus:

Millised on teie arvates antibiootikumiravi ebaõnnestumise peamised põhjused?

Tulemuseks on loomad, kes ei saa optimaalset ravi; ravi ebaõnnestumise oht ja antibiootikumide puhul ka suurenenud resistentsuse tekke oht.

Uurimused on näidanud, et loomaarstil on võimatu arvata, kes nende klientidest ettekirjutusi ei täida. Praegu ei saa loomaarstid lihtsalt selles kindlad olla, et kliendid kasutavad ravimeid nii, nagu parima tulemuse saamiseks vaja.

Convenia välistab selle ebakindluse ja tagab tõestatud piisavalt pika ravikuuri vormis, mis garanteerib 100% juhiste täitmise, sest loomaarst manustab kogu ravikuuri kliinikus ise. Eriti oluline on see koerte püoderma ravil.

Convenia on β -laktaam antibiootikum ja toimib bakteriraku seina sünteesi inhibeerimise teel, mille tagajärjel bakter rebeneb ja sureb. Farmakokineetilised uurimused on kinnitanud, et pärast ühekordset subkutaanset manustamist imendub Convenia süstekohalt kiiresti ja täielikult ning seondub väga suures osas (>96%) vereplasma proteiinidega. Vaba ja seon-

dunud Convenia on tasakaalus ning vabad Convenia molekulid liiguvad ja kontsentreeruvad infektsioonikoldesse, tagades tundlike bakterite tapmiseks terapeutilise taseme kuni 14 päeva jooksul pärast ravi.

Kui vajalikuks osutub pikem ravikuur, näiteks raskemate nahainfektsioonide korral, võib loomaarst pärast ravi tulemuse üle vaatamist 2 nädala pärast vajadusel manustada teise doosi. Koertel on naha ja pehmete kudede infektsioonide raviks ohutult 2-nädalaste intervallidega manustatud kuni 4 Convenia doosi; naha ja pehmete kudede infektsiooniga kassidele võib manustada kuni 2 2-nädalase intervalliga doosi, kui infektsioonist jagusamiseks on kliiniliselt vajalik pikem ravikuur kui ühe süstiga saavutatav. Kuseteede infektsioonide raviks nii kassidel kui koertel on näidustatud Convenia ühekordne manustamine.

Kliinilised uuringud enam kui 700 koeral ja 400 kassil on kinnitanud, et Convenia on efektiivne naha ja pehmete kude-

de infektsioonide ning kuseteede infektsioonide raviks ja süstekohal hästi talutav. Ravimi ohutuse hindamisel on Conveniat manustatud 22,5-kordses soovitatavas doosis ja ühe-, kolme- ja viiekordses soovitatavas doosi iga kahe nädala järel 8 korda järjest. Convenia manustamisega seostatavaid kõrvaloimeid ei ilmnenud ja süstekohal pärast ravi anomaaliaid ei esinenud.

Kliinilistel veterinaarpatsientide uurin-gutel on Conveniat manustatud üheaegselt mitmete teiste tavaliselt kasutatavate veterinaarravimitega, kaasaarvatud valuvaigistid, antiparasiitikumid ja teised krooniliste probleemide ravimid ja min-geid kõrvaloimeid täheldatud ei ole.

Nagu ka teisi β -laktaam antibiootikume ei tohi ka Conveniat manustada loomadele, kellel teatakse olevat või kahtlustatakse ülitundlikkust β -laktaamidele (nagu penit-silliinid ja tsefalosporiinid) ega ka väike-närilistele. Spetsiifiliste ohutusandmete puudumise tõttu kasutamise kohta alla 8 nädala vanustel loomadel ei tohiks alla 8-nädalastele kassidele ja koertele Conveniat manustada.

Kas Convenia suurendab bakteriaalse resistentsuse ohtu? See oht on suurim siis, kui antibiootikumi tase sihtkoes langeb alla bakterite tapmiseks vajaliku kontsentratsiooni. Paraku on selline olukord peaaegu vältimatu, kui dooside vahel kontsentratsioon langeb või kui ravikuuri pikkus ei olnud piisav kõikide patogeeni-de hävitamiseks. Ainsa süstiga täieliku 2-nädalase ravikuuri tagamisega on vahele-

jäänud dooside ja lühendatud ravikuuride oht elimineeritud.

Convenia on viimane näide kliendile keskendunud uurimis- ja arendustööst, mida Pfizer Animal Health on viimastel aastatel rakendanud. Pfizer Animal Health iga-aastane investeering uurimis- ja arendustöösse on oma valdkonnas suurim ja uute innovatiivsete veterinaarravimi-te avastamiseks viiakse läbi kogu kliinilist spektrit haaravaid uuringuid.

Pfizer Animal Health'i eesmärk on vastata senitäitmata vajadustele lemmikloomade vallas ja teha sellega elu paremaks ja lihtsamaks nii loomaarstidel, loomaomanikel kui loomadel. Juhendite täitmine ja mugavus on selle uurimistööst võtme-teemad ja Convenia on loodud just neid silmas pidades, tagades samas ka suure-pärase efektiivsuse ja ohutuse.

Pfizer Animal Health'il on hetkel üks põnevamaid uute toodete suundi veterinaarravimitööstuses ja Convenia on esimene uute ja innovatiivsete toodete pikas reas, mille turuletoomist on lähiaastatel oodata.

Convenia't turustatakse valge pulbrina, mis steriilse lahustiga lahustatuna annab vesilahuse ja seda manustatakse subkutaanselt doosis 0,1 ml 1 kg kehamassi kohta.

Viide

- 1 Pfizer Animal Health Market Research, 2005

Tõlkinud Marju Kiris

ELÜ 2007. aasta üldkoosoleku protokoll

Üldkoosolek toimus 02.03.2007 Olustveres Mõisas, Viljandi maakonnas.

Koosolek algas 14.00

Koosolekut juhatas ELÜ president P. Koppel

Protokollis: Ingrid Veske

1. Koosoleku avamine ja päevakorra kinnitamine

Koosoleku avasõnas tänas P. Koppel kõiki kohaletulnud ühingu liikmeid. Koosoleku päevakord kinnitati ühehäälselt.

2. Eelmise üldkoosoleku protokoll kinnitamine (avaldatud ELR 1/2006 ja ELÜ kodulehel).

Üldkoosolek kinnitas ühehäälselt 2006. aasta üldkoosoleku protokoll, mis oli avaldatud ELR 1/2006 ja ELÜ kodulehel www.vet.ee.

3. ELÜ tegevusaruanded 2006

Juhatus aruanne:

1. Juhatus on pidanud kokku üheksa koosolekut. Neist neli on toimunud silmast silma ja viis olnud interaktiivsed. Teemad, mida on arutatud koosolekutel.
 - a. Kuidas tõsta ühingu mainet liikmete ja avalikkuse seas
 - b. Aasta loomaarsti valimine
 - c. Konverents 2006 korraldamine
 - d. Suvepäevade korraldamine koostöös EMÜ Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudiga
 - e. Ajakirja jätkusuutlikkuse tagamine, ajakiri on plaanitud ilmuma kaks korda aastas. Reklaami müük ajakirjas ja kodulehel

- f. Kodulehe www.vet.ee tegemine ja toimivuse jälgimine
 - g. Loomaomanikule suunatud kodulehe www.loomaarst.ee projekti kaasrahastamine ja käivitamine EVS-ga
 - h. Liikmeskonna andmebaasi korratamine
 - i. Osalemine UEVP ja FVE koosolekutel
 - j. Erinevate soodustuste otsimine liikmetele. Raamatukaupluses „Krisostomus“ on liikmetele 5% allahindlus
 - k. Õnnetusjuhtumi kindlustuse sõlmimine ERGO kindlustusega
2. Põllumajandusministrile tegime järelpärimise volitatud veterinaararsti volituste raames osutatavate teenuste tasumäärade osas. Küsimusele kas ja millal tõusevad tasumäärad saime kahjuks meid mitterahuldava vastuse. Tasumäär muutub kodulindude loomataudide ennetamise ja diagnoosimise menetluste osas. Lisaks lisanduvad mingil ajahetkel volitatud loomaarstide teenuste nimekirja ka söödaseaduse alusel tehtavad toimingud, milleks on raha olemas. Paluti meie poolt teha põhjendatud ettepanekud Veterinaarja Toiduametile tasumäärade tõstmiseks.
 3. Paul F. Mõtsküla kujundas lemmikloomapassi siseriiklikuks kasutamiseks. See pass on nüüd trükitud ja varsti ka saadaval. Antud pass on alternatiiv meie turul liikuvatele vaksineerimistunnistustele, ainult et sisult on see märksa mahukam ja sinna saab kanda ka rohkem infot.

4. Järeldused on tehtud ja ka vastused saadud Veterinaar- ja Toiduametile, Keskkonnainspeksioonile ja Kenneliidule seoses Lembit Pihkva ebaseadusliku tegevusega usaldusarstina ja eksperthinnangute kohta.
5. Osaletud on kahel UEVP ja FVE asambleel ja Põhjamaade ja Baltimaade veterinaarorganisatsioonide töögruppis.

Arutatud tähtsamad teemad:

- a. Miinimum nõuded veterinaarkõrgharidusele.
 - b. Blue Dog projekt. Igal aastal suureneb nende inimest arv, eriti laste, keda on rünnanud enda koer.
 - c. Kuulumine WVO-sse.
 - d. Loomakaitsealase hariduse andmine kõrgkoolides.
 - e. Kuidas saab praktiseeriv loomaarst kaasa aidata ahelas loom–loomade heaolu–toiduohutus–inimese tervis? Jõuti järeldusele, et nn inspektorite süsteem ei taga kõikide lülide toimivust. Piirkonnas praktiseeriv loomaarst on kõige õigem hindamaks olukorda sünnist surmani.
 - f. Lepiti kokku mõistes „veterinaarmentlus“ ja loetleti ka tegevused, mis siia alla kuuluvad.
 - g. Liikmemaksud FVE ja UEVP-s.
6. Konverentsi Veterinaarmeditsiin 2006 korraldamine. Konverents õnnestus, viimaste aastate kõige suurema osalenute arvuga konverents.
 7. Raamatupidamise ümberkorraldamine. Ostame raamatupidamise teenust. Palgalise sekretäri koha loomine ja tööle võtmine
 8. Aktiivliikmete andmebaasi korrastamine. Antud hetkel on liikmeskonnas 151

aktiivliiget, kellele laienevad kõik ühingu hüved. Neist 35% töötavad volitatud loomaarstina.

9. Liikmemaksudest laekus 96450 krooni, kuludesse sai kantud 30120 krooni ulatuses tõenäoliselt mittelaekuvaid arveid. Lemmikloomapass tootis kasumit, samas ajakiri tekitas väikse kahjumi. Konverents tootis kasumit. Realseid vahendeid ca 250 000 krooni.

Aukohtu aruanne:

Aukohtu esimees Mart Taggel andis ülevaate Aukohtu tegevusest. 2006. aastal ei olnud Aukohtus ühtegi lõpliku lahendit saanud juhtumit. 2006. aasta lõpus laekus üks kaebus ja seda arutati 2007. aasta alguses.

Revisjonikomisjoni otsus edastati paberil

Olles läbi vaadanud ja tutvunud ELÜ raamatupidamise dokumentidega, otsustas komisjon lugeda esitatud raamatupidamise dokumentide alusel koostatud MTÜ EESTI LOOMAAARSTIDE ÜHINGU 2006. majandusaasta aruande seadustele vastavaks.

Komisjoni liikmed:

Madis Aidnik
Hagbard Räis

Üldkoosolek kinnitas 2006. aasta tegevusaruande ühehäälselt.

4. Eelarve 2007/liikmemaks 2007

ELÜ ja EVS juhatus pidas ühise koosoleku 17. jaanuaril 2007. aastal. Üheks koosoleku teemaks oli liikmemaksu vähendamine neile liikmetele, kes kuuluvad nii EVS kui ka ELÜ-sse. Ettepanek oli järgmine ELÜ liikmemaks 500 krooni ja EVS liikmaks 300 krooni.

Antud ettepanek sai esitatud ka üldkoosolekule. Pärast tõsist arvamuste va-

hetust võeti ettepanek lihthäälteenamusega vastu.

Üldkoosolek otsustas:

Mõlemasse organisatsiooni kuuluva liikmele on ELÜ liikmemaks 500 krooni. Uus liikmemaks hakkab kehtima juhul, kui selle kiidab heaks EVS-i üldkoosolek.

2007. aasta eelarve koostati 2006. aasta raamatupidamise aruande alusel. Eelarve võeti vastu.

5. Muudatused põhikirjas

ELÜ Üldkoosolek otsustas teha Eesti Loomaarstide Ühingu põhikirjas järgmised muudatused ning kinnitas need hääletusel ühehäälselt:

- Muuta *punkt* 16.1 järgnevas sõnastuses:
Ühingust väljaarvamise otsustab juhatus.
- Muuta *punkt* 27.1 järgnevas sõnastuses:
esindab Ühingut suhetes teiste füüsiliste ja juriidiliste isikutega. Teistel juhatuse liikmetel on õigus ühingut esindada juhatuse otsuse alusel
- Kustutada *punkt* 27.2

6. Aukohtu valimised

Esitati seitse liikmekandidaati, kellest kaks kogusid võrdse arvu hääli ja toimus uus

hääletamine nende kahe kandidaadi vahel.

Valituks osutusid:

Tiina Toomet
Kalmer Kalmus
Jaana Kala
Tauno Tähe
Madis Aidnik
Paul Oherd

7. Diskussioon teemal Eesti veterinaaria hetkel, volitatud veterinaararstid ja volitatute tasud

Osalesid külalistena VTA peadirektor Ago Pärtel ja VTA peadirektori asetäitja Raimond Strastin.

Ago Pärtel tutvustas VTA-s toimuvaid muudatusi ja ümberkorraldusi.

Arutleti teemal volitatud veterinaararsti staatus, tulevik ja teenuse hinnad. Lühidalt kokkuvõttes võib öelda, et volitatute süsteem jääb kehtima ja uue eelarve koostamisel on arvestatud ELÜ poolseid ettepanekuid.

8. Suvepäevad 2007

Suvepäevad korraldame koos EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudiga. Rahvast rohkem ja korraldus kergem.

Koosolek lõppes 18.30

Suvepäevad Kauksi Puhkekülas

1.-2. augustil 2007

Ootame kõiki loomaarste osa võtma EMÜ VLI poolt korraldavatest suvepäevadest, mis toimuvad Kauksi Puhkekülas.

Vaata ka Kauksi Puhkeküla kodulehte

<http://www.hot.ee/kauksirand/>

* * *

Kauksi Puhkeküla asub Tartu-Jõhvi maanteest 1 km kaugusel Peipsi järve põhjakaldal.

Majutamiseks on 2- ja 3-kohalised suvemajad.

Majutuskohti kokku 140. Dušš ja WC on eraldi majas.

Telkimise võimalus.

* * *

1. august

12.00 – 14.00	saabumine Kauksisse
14.00 – 15.00	lõunasöök
15.00 – 20.00	murumängud (õhtujuht Marko Pille)
20.00 – 21.00	õhtusöök
21.00 –	Ansambel Projekt + õhtujuht Marko Pille Karaoke, tants, seltskondlikud mängud

2. august

9.00 – 10.00	hommikusöök
10.00 – 14.00	murumängud (õhtujuhi poolt)
14.00 – 15.00	lõunasöök
15.00	suvepäevade lõpetamine

* * *

Ürituse organisatoorse töö paremaks sujumiseks palun tasuda osavõtutasu **250 krooni** (lapsed kuni 12. a **125 krooni**) 15. juuniks 2007. a, kas sularahas sekretariaati, Kreutzwaldi 62 või ülekandega, selleks spetsiaalselt Kairi Marjapuu nimele Hansapangas avatud arveldusarvele nr 221031212316. Selgitusse palun märkida „suvepäevad“ ja oma nimi. Pärast 15. juunit on osavõtutasu **350 krooni**.

* * *

Palun kõigil osavõtjatel teatada sekretariaati, kas on soov ööbida suvemajas või telgis ja kas on soov sõita suvepäevadele ühistranspordiga (tellitud buss) või oma transpordiga.

* * *

Lisainformatsioon

Kairi Marjapuu, tel 731 3707

e-post: kairi.marjapuu@emu.ee

150 aastat veterinaarteenistust Tori Hobusekasvanduses

Hans Kavak

2006. aastal täitus 150. tegevusaastat ühel Eesti vanemal põllumajandusasutusel – Tori Hobusekasvandusel. Tori Hobusekasvanduse baasil koos eesti erksamate talupidajatega ja spetsialistide koostööna aretati tori hobusetõug. Tori Hobusekasvanduse loomise tingis feodalismilt kapitalismile üleminek ning sellega arenev tööstuse ja põllumajanduse areng. Arenev tööstus tootis võimsamaid ja paremaid põllutööriistu ja masinaid, kuid nende töölerakendamise jõuallikaks oli tol perioodil ikkagi väike kohalik eesti hobune. 14. novembril 1855. a võttis Liivimaa Maapäev vastu otsuse asutada Tori kroonumõisa baasil Tori Hobusekasvandus. Kasvandus alustas tööd 1856. a. Kasvandust juhtis Liivimaa Maapäeva poolt valitud 5-liikmeline komisjon balti mõisnike hulgast, keda iga 3 aasta järel uuendati. Tegelikult kasvanduse juhtimise ja aretustöö teostajaks palkas komisjon kasvanduse juhataja. Oli see juhuslik või komisjoni poolt seaduslikult nõutud, valiti kasvanduse tegelikeks juhtideks loomaarsti eriharidusega inimesed. Nii juhtisid kasvandust loomaarstid alates kasvanduse loomisest 1856. aastast kuni 1947. aastani.

1856–1858	veterinaararst	J. Dimse
1860–1863	veterinaararst	A. Frisch
1863–1867	veterinaararst	J. Dimse
1867–1874	veterinaararst	G.Ollino
1874–1882	veterinaarvelsker	Hardwick
1882–1884	veterinaararst	Kunov
1884–1925	veterinaararst	R. Margk

1926–1947 veterinaararst,
ENSV teeneline teadlane
M. Ilmjärv

Kuna kõikide juhatajate ja direktorite kohta autobiograafilisi andmeid ei ole, siis teen ka seda osaliselt. Milline oli kasvanduse töö organiseerimine ja millised olid loome ja tegevuse raskused, ei ole käesoleva kirjutise selgitamise eesmärgiks. Vaatluse alla on võetud loomaarstid, kes on juhtinud hobusekasvandust või olnud veterinaarteenistuses spetsialistid selle aja jooksul. Kuna kõikide juhatajate kohta autobiograafilisi andmeid ei ole võimalik leida ja ka juhtimise ajas on väike katmatus (1858–1860), jääb ka siin see tõestamatuks. Õnneks saab alustada esimese juhataja, loomaarst J. Dimsega.

Johan Jacob Dimse sündis 28.04.1832. aastal Viljandis, õppis Pärnu Kõrgemas Kreiskoolis ja astus 1851. a Tartu Veterinaariakooli, mille lõpetas 1855. aastal. Tema tööst annab ülevaate tema poolt koostatud 74 leheküljeline saksakeelne raamat „Das Gestüt zu Torgel oder die Pferdezücht in Livland“ Riga 1869.

Juhatajate Frisch'i, Hardwicki ja Kunovi kohta ei ole kasutada eluloolisi ega tegevusalaseid andmeid. Üks on aga kindel, et nende tegevuse ajal toimus tallikompleksi väljaehitamine.

Georg Ollino, Andrese poeg on sündinud 1.12.1843. a Liivimaa Kubermangus,

Tori-Jõesuus. Õppis veterinaariat ja lõpetas veteraari kutsega. 1865–1867 tegutses erapraksises Eesti Kubermangus. 1867–1874 oli Tori Hobusekasvanduse juhataja. 1874–1878 oli Liivimaa Kubermangu peaveterinaararst. 1878. aastal läks Riiga, kus tegutses linna loomaarstina. Suri 11.08.1888 Reichenhallis.

Reinhold Margk sündis 1855. a Tartumaal Vastse-Kuustes. Õppis Tartus ja lõpetas Tartu Veterinaariainstituudi. Pärast lõpetamist oli 4 aastat loomaarstiks Pärnus. 16.10.1884 asus R. Margk Tori Hobusekasvanduse juhataja kohale, kus töötas kuni surmani 06.12.1925. Seega juhtis ta kasvandust 41. aastat, olles kõige pikema staažiga juhatajaks. R. Margk on maeatud Tori kalmistule. Tema tegevusperioodi mahuvad tori hobusetõule kuulsate täkkude (Hetman, Weighton Squire, Duke of Scagglethorpe jt.) kasutusperiood. Vaatamata tehtule ei õnnestunud veel ühtset tori hobusetõugu kujundada, kuid alus millest edasi minna oli loodud.

Mihkel Ilmjärv määrati Tori Hobusekasvanduse juhataja kohusetäitjaks 1926. aasta jaanuarist. M. Ilmjärv sündis 1.12.1891. aastal Viljandimaal Pilstvere kihelkonnas, Võisiku vallas, Nõmavere külas külakooliõpetaja peres. Alghariduse sai Lustivere vallakoolis, millele järgnes Põltsamaa kihelkonnakool. Edasi viis tee Riia vaimulikku seminari. Vaimuliku seminari järgselt astus M. Ilmjärv Tartu Veterinaariainstituuti, mille lõpetas 31.01.1917. Töö loomaarstina algas juba viimase kursuse üliõpilasena – Kiievi ringkonnas Põllutöoministeeriumi sõjaväe loomade sööda ja hobuste varumise organisatsiooni loomaarsti kohusetäitjana. Alates 1920. a veebruarist töötas M. Ilmjärv Eesti Sõjaväe 3. diviisi veterinaarlaatsareti vanemveterinaararsti-veterinaarleitnandina Sangaste

mõisas. 1921. aastal asus M. Ilmjärv tööle Põllutöoministeeriumi veise- ja hobusekasvatuse osakonna juhataja kohusetäitjaks. Linnaelu mitte sobivus ja ka tervis põhjustasid edasise töö jätkamise Lihula jaoskonnas ja alates 25.01.1922 oli M. Ilmjärv Lääne maakonna ja Haapsalu linna loomaarst, ühtlasi ka Haapsalu linna tapamaja juhataja, 1. aprillist 1927 aga juba Tori Hobusekasvanduse juhataja. 1928. aastast lisandusid veel Põllutöoministeeriumi hobusekasvatuse eriteadlase, hobusekasvatuse osakonna juhataja, suguhobuste märkimiskomisjoni esimehe ja riigi sugutäkkude tagavara juhataja kohustused. 1935. aastast oli M. Ilmjärv veel maatulundusbüroo hobusekasvatuse nõunik. M. Ilmjärv lahkus Torist 7.04.1947. a ja asus tööle ENSV Teaduste Akadeemia hobusekasvatuse sektori juhatajaks, kuid ka sealt tuli lahkuda 20.06.1947. a Eestis valitsevate repressioonide tõttu. M. Ilmjärv suri 30.01.1951. a Viljandi lähedal Riikliku Sugutäkkude Talli rajameistrina. Suur kirjanduslik pärand, saavutused ja autasud olid põhjuseks ka tema büst-monumendi avamiseks Tori parki 1966. a. Büst paigaldati ENSV Põllumajandus Ministeeriumi, Eesti Hobusetõugude Tõuaretuse Nõukogu ja Tori Näidissovhoosi poolt, seoses Tori Hobusekasvanduse 110 ja M. Ilmjärve 75 sünniaastapäeva puhul (praegu üsna unarusse jäetud).

M. Ilmjärv oli ka viimane loomaarsti ettevalmistusega Tori Hobusekasvanduse juhataja. Luges eelpoolnimetatuid ametteid ja lisakohustusi pidi M. Ilmjärv olema palju eemal Torist, ja sellest tulenevalt on Põllutöoministeeriumi arhiivifondi dokumentide nimistus käskkiri nr. 25. 10. august 1935, milles on märgitud et Pilstvere jaoskonna loomaarst **Otto Seniste** määrati riikliku hobusekasvanduse juhataja abiks 01.07.1935. a. Ühtlasi on O. Seniste tööülesandeks märgitud ka loomatau-

dide vastu võitlemine Tori lähemas ümbruses. O. Seniste vabastati Tori Riiklikust Hobusekasvandusest 16.05.1936. Kahjuks ka O. Seniste kohta rohkem andmeid mul ei ole.

Järgnevalt käskkirjas nr. 11. 3.06.1936 määrati Tori Riikliku Hobusekasvanduse juhataja abiks Voldemar Mägi. **Voldemar Mägi** sündis 28.01.1908 Lätimaal, Gulbene maakonnas Ilsenis mõisas aedniku pojana. Ka V. Mägi ema (neiuna Alder) oli sündinud Lätimaal, isa aga Valgamaal. I maailmasõja ajal tuli perekond Eestisse, asudes Alatskivile. V. Mägi õppis Alatskivi algkoolis Kodavere kihelkonnakoolis ja Hugo Treffneri Gümnaasiumis (1922–1927). Tartu Ülikooli Loomaarstiteaduskonna lõpetas 1936. a. *cum laude*. Õpingute ajal töötas abiõppejõuna histo- ja embrüoloogia instituudis prof. J. Tehveri juures. Toris töötas V. Mägi kuni 01.04.1940. a, siirdudes edasi Mõisaküla vetjaoskonna veterarstiks. Lahkus Eestist 1944. september. 1944–48 oli loomaarst Mecklenburgis. Hiljem UNRRA laagris Berliin-Zehlendorfis ja IRO laagris Geislingenis. 1948. a siirdus Rootsi. Pärast kursuste läbitegemist asus tööle Lõuna Rootsi kunstliku seemenduse ja steriliteedi ravi alal. 1962. asus tööle Stockholmis, Statens Veterinärmedicinska Anstaltis seroloogia osakonna assistendina. Järgmisel aastal edutati labori veterarstiks, kellena töötas kuni pensionini 1973. Suri 12.10.1975. a.

Loomaarst V. Mägi lahkudes asus Torisse tööle 1940. aasta mai kuust loomaarst **Valdar Parve**. Valdar Parve oli sündinud 08.08.1913. Lõpetanud Tartu Ülikooli Loomaarstiteaduskonna 1938. a. Enne Torisse tööle asumist oli töötanud nooremassistendina teaduskonna sisehaiguste kliinikus (juhataja prof A. Laas). Assistentina töötamise ajal sooritas doktorieksamid loomakasvatuse- ja loomatervishoiuerialal. Toris töötades oli V. Parve kasvan-

duse juhataja abi, kasvanduse loomaarst ja zootehnik ühes isikus. Peale selle kuulus V. Parve ülesannete hulka ka osavõtt tõuhobuste märkimise (tõuraamatusse võtmise) komisjoni tööst selle esimehena. Torist lahkus V. Parve 1944. aasta veebruaris. Sama aasta novembris siirdus V. Parve Tartu Riiklikku Ülikooli Loomaarstiteaduskonda hobusekasvatuse dotsendi ametikohale, kus töötas kuni 1949. a. 1947. a kaitses V. Parve veterinaarteaduste kandidaadi kraadi. Hilisemad tööaastad möödusid V. Parvel Rakvere rajoonis ja linnas mitmes majandis ja asutuses loomaarstina ja zootehnikuna. V. Parve suri 20.06.1994. a. On avaldanud rohkesti uurimusi ja artikleid. On raamatut „Karusloomakasvatus“ 1961 autor ja „Koduloomade sigimine ja kasv“ 1971 kaasautor.

Toris töötanud loomaarstide hulka tuleb arvestada ka veterinaariakandidaadi **Gabriele Tehveri** tööaastad. Ta töötas Tori Hobusekasvatuseinstituudis ja kuna kasvanduses tol perioodil loomaarsti ei olnud, siis tegi tema vajaminevat tööd. Gabriele Tehver oli sündinud 3.11.1894. aastal Viru-Roelas Maasikaru metsavahi tütreana. Gümnaasiumi 7-klassilise hariduse omandas 1918. a Petrogradis. Kodumaale tagasi tulles teenis 03.04.1919–01.08.1921 kohusetäitja-õpetajana Pärnu-Jaagupi 6-klassilises algkoolis. Tartu Ülikooli Loomaarstiteaduskonda astus 1921. a. sügisel, algul vabakuulajana ja järgmisel aastal (pärast küpsuseksamite sooritamist Eestis) üliõpilasena. Loomaarstiteaduskonna lõpetas loomaarstina 21.01.1927. a 1.02.1926–1.12.1929 töötas Tartu Ülikoolis väikeloomade kliinikus alul nooremassistendi kohusetäitjana ja pärast teaduskonna lõpetamist nooremassistendina prof. W. Gutmanni ja dots. J. Tombergi juhatusel. 1929–1930 viibis 8 kuud Šotimaal külastades samal ajal Edinburghi ja Londoni Veterinaaria Kolledžite väikelooma klii-

nikuid. Alates 1.10.1930–1.03.1932 töötas TÜ väikeloomade kliinikus prof F. Laja juhatusel. Pärast TÜ-st vallandamist töötas alul Tartus ja hiljem Are vallas erapraktiseerija loomaarstina. Okupatsiooni ajal töötas vabatahtlikuna Loomahistoloogia laboris uurides koduimetajate ovaaride morfoloogiat. Sõjajärgsetel aastatel töötas Tori Hobusekasvanduses teadusliku töötajana, eeskätt kunstliku seemenduse küsimuste alal. Veterinaariakandidaadi teadusliku kraadi kaitses 1956. a G. Tehver suri 9.09.1978. a. Rikkalik on G. Tehveri kirjanduslik pärand, mis on koondunud nii teaduslikesse kui populaarteaduslikesse väljaannetesse kui ka eriraamatutesse.

Ajalooliselt järgneva loomaarstina Tori Hobusekasvanduses on veterinaarmeditsiini doktor **Otto Tamm**. Dr. Otto Tamm sündis 19.01.1913 Moe külas, Lehtse vallas Järvamaal talupidajate perekonnas. Tartu Ülikooli Loomaarstiteaduskonna lõpetas O. Tamm 1938. a. 1938–1943 töötas O. Tamm Tartu Ülikooli farmakoloogiainstituudi assistendina prof., meditsiini doktor Georg Kingiseppa juhendamisel. 1943–1944 oli Otto Tamm Hannoveri Loomaarstlikus Ülikoolis doktorantuuris, kus omandas *Doctor Medicinae Veterinariae* kraadi 1944. a. 1944–1945 oli O. Tamm saksa sõjaväe loomaarst. Toris alustas O. Tamm tööd 1947. a, ajal mil oli vabanenud sõjavangist. Toris töötamise algaastatesse jääb sõjajärgne taastamisperiood, kui ka kollektiviseerimine. Toris töötas O. Tamm 1958. a-ni, mil siirdus tööle Pärnu rajoonidevahelisse vetlaborisse (1958–1960). 1960–1962 vabariikliku veterinaarlaboriumi radioloogia osakonna asutaja ja juhataja. 1962–1972 samas bakterioloogia osakonna juhataja ja bakterioloog. 1972–1973 Tori Hobusekasvanduse Tallinna Hipodroomi vetarst. 1973–1990 veterinaarlabori bakterioloogiaosakonna vanemvetarst. O. Tamm suri

22.01.1990. a. Kirjandusliku pärandina jättis O. Tamm meile maha uurimusi farmakoloogia, hobuste tõuaretuse ja haiguste, noorloomade haiguste ja laboratoorse diagnostika alalt. Samuti vahendas ta erialast väliskirjanduse infosarja.

Pärast O. Tamme lahkumist Torist oli seal lühike arstivaba periood, kuni 1959. a. 16. veebruaril asus loomaarsti kohustusi täitma H. Kavak. Eelnevalt oli H. Kavak töötanud Abja rajooni Penuja vetjaoskonna juhatajana 5,5 kuud. **Hans Kavak** töötas Tori Hobusekasvanduses 31.07.2000. aastani. Selleks ajaks oli eraettevõtte AS Tori Hobune pankrotistunud. Oli tekkinud OÜ Tori Hobusekasvandus, kes varasemad töölepingud lõpetas. Peale minuga töölepingu lõpetamist Tori Hobusekasvanduses vetarsti töökohta ei ole.

Harjumusest ja kutsumusest teenindasin volitatud vallaarstina ka OÜ Tori Hobusekasvandust kuni 31.08.2004, mil lõpetasin erialase tegevuse ja siirdusin vanaduspuhkusele. Torist lahkusin 4.09.2004. Kuna minu eelkäijad Toris olid jätnud oma jäljed nii kirjandusse kui ka teadusesse, siis püüdsin ka mina seda jõudumööda teha. 1968. a 17. mail kaitsesin veterinaariateaduste kandidaadi kraadi ja 1995. a 25.08. filosoofiadoktorikraadi eriloomakasvatuse erialal.

Enne minu tööleasumist Tori Hobusekasvandusse olid seal toimunud suured muudatused, sest väikesest Torist (840 ha) oli saanud suurmajand (ligi 4000 ha). Suurenemine oli toimunud Audru sovhoosi osakondade arvelt. Kuna oli suurendamiste ja liitmiste aeg, liideti Toriga ka 01.06.1959. a Eesti Riiklik Sugutäkkude tall ja 1980. a ka Tallinna Riiklik Hipodroom. 1959. aastal asutati Tori Hobusekasvanduse juurde Tori Põllumajandusloomade Kunstliku Seemenduse Jaam, mis eksisteeris kuni 01.08.1980. a. Majand oma maksimumsuurusesse jõudis 1964. a

üldsuurusega 5206 ha. Majandi nimemuutustest ja tootmissuundadest siinkohal ei peatu, selge on aga see, et oli kujunenud tolleaaja suurmajand kõigi oma tootmissuundade ja sinna juurde kuuluvate hädade, saavutuste ja rõõmudega. Märkisin veel seda, et töö tulemusena oli majandis 3 loomaliigi (hobune, veis, siga) tõufarmid ja müük toimus üle kogu N. Liidu.

Et üksinda sellise töömahuga toime ei suutnud tulla, siis ka minu ajal töötanud teistest veterinaaria spetsialistidest, kellega koos seda töökoormat sai veetud. Esimene abiline oli Triinu Prees 1968. aprillist kuni sügiseni, mil siirdus puhkusele ja peale puhkust alustas tööd Haapsalus.

1969–1973 a. töötas velskrina Liivi Roosimägi (Metsar), kes valis hilisemaks töökohaks Viljandi rajooni, Tarvastu.

1974. a 15. aprillist alates kuni majandi lagunemiseni töötas velskrina Anu Patrael (Tekko). 1974. aasta 1. novembrist liitus meiega ka vetarst Anu Artamanova, kes lahkus Torist 1986 aasta suvel. Lühiajaliselt töötas vetvelskrina ka Sirje Sohv (Nõmm). 1986 aasta kevadest töötas Toris veel loomaarstina Eve Soomets, kes lahkus ka majandi lagunemisega. Lühikest aega kusagil 1985–1987 töötas Toris loomaarstina ka Mae Lehtsalu. Tema tulekust või töölevõtmisest ei teadnud ma midagi, sest tema oli astunud oma paberitega direktori kabinetti ja põhjendanud, et anta-

gu tööd, kuna rajooni parteikomitee on teda suunanud Torisse.

Peale eelnimetatute oli 1995. a ka tööl Tiia Kivistik, kes abielludes läks Harjumaa-le, Kohilasse.

Tööaastate jooksul oli pea igal aastal Tori näidissovhoosis õppe- ja menetluspraktikal veterinaariateaduskonna üliõpilased. Vahel isegi 2–4 üliõpilast suve jooksul. Kahjuks nende nimesid ei suuda kõiki meenutada ja eraldi nimistut ei pidanud, mida olen korduvalt kahetsenud, kuid mis tegemata see tegemata.

Et töö oli pingeline, aga soov oli, et see kulgeks ladusalt, olid veel abilisteks tublid sanitarid. Koosseisuliselt küll ainult üks. Alustades tööd, oli esimeseks sanitariks veterinaarkoloneli Peeter Ruusi abikaasa proua Anna Ruus. Inimene, kes oli täpsuse ja etiketi etalon. Tema siirdumisel 1962. aasta jaanuaris Kanadasse poja juurde tuli leida asendus. Ei saa öelda midagi halba järgnevatele, kõik olid tublid, sest vajaminev instrumentarium oli alati puhas ja ettevalmistatud.

Käesolev artikkel on lühiülevaade kogu kasvandust teenindavatest loomaarstidest. Ei ole kirjeldatud ega uuritud ajastu omapärasid, probleeme ega saavutusi. Jäägu see järgnevatele. Andmed on saadud arhiividest, ilmunud kirjandusest kui ka kolleegide poolt esitatust.

Suur tänu kõigile.

Stipendiumikonkurss

Eesti Maaülikooli veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut kuulutab välja stipendiumikonkursi kahel erialal: „Väikloomade meditsiini ja kirurgia eriala kliinilise täienduse stipendium” ja „Hobuste ja põllumajandusloomade meditsiini ja kirurgia eriala kliinilise täienduse stipendium”.

Stipendiumi eesmärgiks on pakkuda andekatele ja motiveeritud loomaarstidele võimalust kaasaegse veterinaarmeditsiinilise kogemuse omandamiseks EMÜ loomakliiniku baasil.

Stipendium määratakse kaheteistkümneks kuuks, kestusega 1. september kuni 31. august, stipendiumi makstakse üks kord kuus ja stipendiumi suuruseks on 5500.- krooni.

Avalduste ja teiste nõutud dokumentide laekumiste tähtaeg on 2. juuli 2007. a, stipendiumikomisjon teeb otsuse hiljemalt 1. augustiks 2007. a.

Nõutav on eesti keele valdamine kõnes ja kirjas tasemel, mis on piisav klientidega suhtlemiseks erialastel teemadel.

Kandideerida võivad nii äsjased lõpetajad kui ka loomaarstid, kellel on juba varasem kliinilise töö kogemus. Kandidaat peab stipendiumi raames tegutsema asumisel omama kehtivat veterinaararsti tegevusluba.

•

Kandidaat esitab hiljemalt tähtajaks

1. vabas vormis avalduse;
2. CV;
3. isiklike eesmärkide ülevaate (Letter of Intent);
4. ülikooli diplomi;
5. akadeemilise õiendi kinnitatud koopia (võõrkeelsete dokumentide korral ka kinnitatud tõlge);
6. kaks soovituskirja.

•

Dokumendid tuua aadressil

Kreutzwaldi 62-110, TARTU

•

Õigeaegselt laekunud dokumentide alusel välja valitud kandidaatidega toimuvad intervjuud 2–4 nädalat pärast.

•

Täpsem informatsioon statuutide kohta edaspidi aadressil

<http://www.eau.ee/~vl/>

40 aastat Tartus (8)

Madis Aidnik

Eesti Maaülikool

Professor Johannes Kaarde (31.05.1896—03.07.1976)

Professor Johannes Kaarde oli minu õpetajatest ainus, kes sündinud 19. sajandil. Teaduskonna ajaloos oli ta professor V. Gutmanni järel teine, kel õnnestus õppejõuks olla üle 50 aasta.

Tulevane professor sündis Põhja-Viljandimaal Põltsamaa kihelkonnas Sulustvere külas külakooliõpetaja Aadam Karlsoni pojana. Perekonnanime Kaarde võttis ta endale 17. juunil 1936. aastal tollal populaarse nime eestistamise käigus. Kuna J. Kaarde oli erakordne isiksus mitte ainult Eesti loomaarstidele, vaid ka meie lähinaabritele, siis andku lugeja andeks, kui peatun enne isiklikke mälestusi pikemalt ka tema varasemal käekäigul.

Loomaarstiks asus ta õppima 1916. aastal Tartu Veterinaariainstituudis. Vabadussõja puhkemise järel (1918. aasta detsembrist) oli ta rindel sõdurina ja hiljem loomavelskrina. Professor Karl Petersoni teada osales J. Kaarde ka kuulsas Paju lahingus. 1919. aastal naaseb ta tagasi õpingute juurde ja saab 1921. aastal loomaarstiks Eesti Vabariigi Tartu Ülikoolis. Üliõpilaspõlves liitus ta üliõpilasseltsiga „Raimla“. Kohe pärast ülikooli lõpetamist seob J. Kaarde end kuni surmani loomaarstiteaduskonnaga. Ta teeb läbi karjääri assistendist professorini. Esmakordselt valitakse ta professoriks (erakorraliseks) 1938. aastal. Noor Eesti riik oskas lugu

pidada haridusest kui ühiskonna alustalast. Rahvusliku õppejõudude ja teadlaste kaadri loomiseks saadeti äsja ülikooli lõpetanud välismaale end täiendama. J. Kaarde saadeti Viini Loomaarstiülikooli 1924. aastal. Märtsis 1926. aastal kaitseb ta seal doktoridissertatsiooni teemal „Verrepilt kollapsis hobustel ja koertel“.

Pärast Eesti iseseisvumist tõstatus kõigis teadusharudes probleem eestikeelsetest oskussõnadest. Asi oli halb ka veterinaarmeditsiiniliste terminitega. Nii näiteks eelmise sajandi kahekümnendatel aastatel oli eestikeelsetes trükistes mikroobi tähenduses kasutusel termin „pisielukas“. Akadeemilise Loomaarstiteadusliku Seltsi juurde asutati emakeelsete veterinaarmeditsiiniliste oskussõnade komisjon, kus koos J. Kaardega olid J. Ainson, F. Laja, K. Saral, J. Tehver ja G. Tehver. Esmane oskussõnade kogu avaldati 1925. aastal „Eesti Loomaarstlikus Ringvaates“. Hiljem lülitati komisjoni töösse keeleteadlane professor J. V. Veski ja arstiteaduskonna professor A. Valdes. 1931. aastaks valmis kogumik „Loomaarstiteaduslisi oskussõnu“, milles oli umbes 5000 saksa-, ladina- ja eestikeelset terminit. Kuna J. Kaarde oli lõpetanud klassikalise gümnaasiumi, siis olid tal teadmised (või valdas) kreeka, ladina, vene, prantsuse ja saksa keeles. Selle tõttu oli ta ka tunnustatud erialaste trükiste redigeerija ja toimetaja. J. Kaarde on kahel korral olnud dekaan — aastatel 1940—1941 ja 1952—1956. Mõlemal aja-

vahemikul toimus Eesti rahva elus ülimalt pöördelisi sündmusi. Need vähesed Kaarde kaasaegsed, kes veel elus on, ei ole mulle osanud ammendavalt vastata, miks ta just noil aastatel teaduskonda juhtima valiti. Minu subjektiivne arvamus on, et paremat persooni sellele kohale oli siis raske leida. Kaarde oli suur kompromisside meister. Ta suutis kollektiivi oma heatahtlikkusega ühendada. Vastasel juhul oleksid konfliktid, mis inimeste vahel segastel aegadel kärmed tekkima, kollektiivi lõhki ajanud. Kui talle kellegi käitumine ei meeldinud, siis liigutas ta üht õlga korduvalt üles alla ja sõnas: "See mees on kuidagi imelikult läinud". Olen kuulnud, et metsavendluse ajal taheti loomaarste NKVD agentideks värvata. Kuna loomaarstid käisid talust tallu, siis võib sel ideel ka tõepõhi all olla. Kaarde olevat kolleege liimile mineku eest hoiatanud. Kas see nii ka tõest oli, on tõestamatu, kuid teades tema iseloomu, võis ta seda arvamust (informatsiooni?) kitsas ringis kindlasti avaldada.

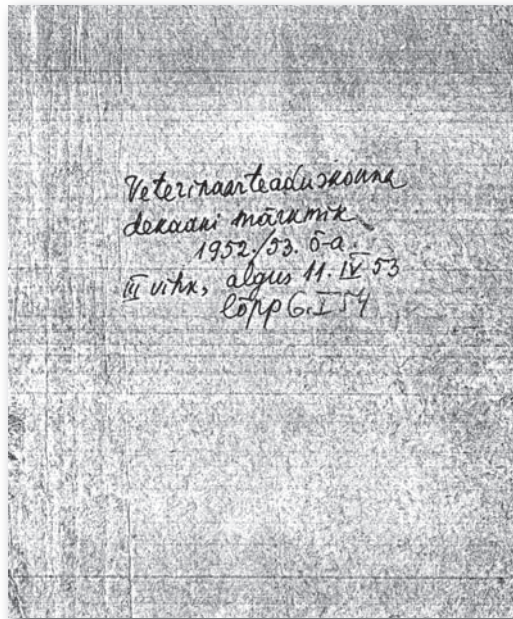
Kuigi J. Kaardele oli Viinis 1926. aastal omistatud doktorikraad, ei olnud see Nõukogude Liidus tunnustatud. Sama kehtis ka enne II Maailmasõda Saksamaal kaitstud teaduskraadidele. Totrus kuubis! Kui Saksamaa osas võib ideoloogilisest aspektist asja veel kuidagi seletada, siis mis puutus asjasse Austria. Viimane okupeeriti Saksamaa poolt alles 1938. aastal. Nii pidigi J. Kaarde kogu nõukogude aja olema „külm“ professor. Samas tekib küsimus. Doktorikraadi ei ole, aga professoriks kõlbab küll. Millest lähtus Moskvas asuv Kõrgem Atestatsioonikomisjon (vene lühend — VAK)?

Läbi kogu õppejõuperioodi oli tema kureerida sisehaigustealane õppe- ja teadustöö. Vast kõige tähelepanuväärsemaid tulemusi teadustöös saavutas ta mäletsejaliste koobalti- ja seleenivaegusest põhjustatud haiguste uurimisel. 1956. aastal omistati talle Eesti NSV teenelise teadlase aunimetust.

Pärast Stalini surma liberaalsemaks muutunud oludes hakkab Kaarde orga-

Näripidu 60-ndate aastate teisel poolel. Pildil vasakult: prof J. Kaarde, üliõpilane A. Morozov, üliõpilane M. Aidnik, dots K. Reidla

Kuup. 1953	Töö viiatus	Tundide arv	Allikas
13.V	Seminarilõuna (18-20)	2	H
5	Parandus töökohas (22-24)	2	
14.V	Seminar (9-10; 12-14)	3	H
5	Kõnnik I.K. (10-12)	2	
5	Seminar (12-20-22)	3	
5	Pöytä koostamine mitme maa poolt (22-23)	1/2	
5	Parandus töökohas (22-24)	1/2	
15.V	Seminar (9-10; 12-14) Kõnnik I.K.	3	H
5	Kõnnik I.K. (10-12) (14-14)	3	
5	Täiust. lõuna (14-18)	4	
5	Parandus töökohas (22-01.07)	3	H
16.V	Seminar (9-18) Jätkamine Toomkoolis (10-14)	9	
17.V	Parandus töökohas (10-14; 17-24)	11	H
5	Kõnnik I.K. (14-01.07)	1	
18.V	Seminar (9-11)	5	H
5	Rosmarin (14-17)	1	
5	Ungari: Kõnnik I.K. (17-22)	5	
5	Õis koostamine (1953, m. 7) (22-23)	1	
19.V	Kõnnik I.K. (18-19)	1 1/2	H
5	Toomkoolis kuni mitu (22-11)	1 1/2	

Prof. J. Kaarde käekirja näidis

niseerima loomaarstide ühistööd nii Eestis kui Baltikumis. 20. märtsil 1958. aastal asutati Põllu- ja Metsamajanduse Teaduslik-Tehnilise Ühingu (PMTTÜ) Veterinaariasektsioon. Lohiseva nimetuse tõttu kutsuti seda institutsiooni „Pika Nimega Ühinguks”. Veterinaariasektsiooni esimene esimees oli O. Leesment ja tema asetäitja J. Kaarde. 1959.aastal hakkab PMTTÜ välja andma ajakirja Teaduse ja Tootmise eesrindlike kogemusi. Veterinaaria. J. Kaarde pidas seda ajakirja Eesti Loomaarstliku Ringvaate järeltulijaks. Viimati nimetatud ajakirja toimetas ta aastatel 1929–1940. Enne II Maailmasõda Läti ja Leedu loomaarstiteaduskondade vahel loodud sidemed olid katkenud. Alles 23. jaanuaril 1965.a kohtuti uuesti Kaunases ja sedakorda sportliku sõprusmatši sildi all. J. Kaarde oli üks neist, kes seda ideed tugevalt toetas. Üritus elab edasi tänini, kuigi on muutunud sisu ja vorm. Läti ja Leedu kolleegid pidasid J. Kaardest väga lugu. E. Aaver on kirjutanud: „Kui suri üks Leedu auväärsemaid veterinaarprofessoreid, kelle sealsed kolleegid olid valinud oma vaimseks isaks, valiti tema asemele eest-

lane prof. J. Kaarde”.

Lugu peeti J. Kaardest ka kodulinnas. 1966. aastal valiti ta Tartu aukodanikuks.

Milline oli J. Kaarde inimesena? Ta oli lüheldast kasvu. Dotsent H. Pärna andmetel 171cm pikk. Kehakaalult võis teda lugeda kergekaallaseks. Küllap oli selle üheks põhjuseks kirglik suitsetamine. Ajal, mil mina temaga kokku puutusin, tõmbas ta paberosse Belamor-Kanal. Ta oli tõeline ahelsuitsetaja. Nii võis ta järgmise paberossi süüdata lausa eelmisest ja suitsetas kohta valimata. Selle tõttu võis üliõpilastel, kes ei suitsetanud, tema kitsukeses kabinetis olla eksamil päris raske.

Meenub, et väike kehamass tõi 70-ndate aastate algul talle kaasa nii õnnetuse kui õnne. Kaardel oli tööpäev teaduskonnas sätitud nii, et kella 14 ringis saaks minna koju lõunale ja lõunauinakule. Kaarde elas Taara puisteel. Ühel päeval läks teda koju viima sise- ja nakkushaiguste kateedri töötaja Vambola Vilson vineerkastiga „villise” GAZ-69-ga, millel juhust paremal oleval uksele oli link rikkis ja uks selle tõttu hästi ei sulgunud. Kui jõuti EPA võimla (Maarja kirik) juurde, kus on järsk kurv, siis

„lendas” professor tsentrifugaaljõu toimetrotuaarile. Kogu teaduskond oli ähmis, kuid ohver pääses vigastusteta.

J. Kaarde ei talunud üksildust. Talle meeldis liikuda seltskonnas, võtta osa ühisüritustest ja kui neid parajasti ei olnud, siis hakkas ta ise midagi korraldama. Ta ei olnud karsklane. Heas seltskonnas maitses talle kõige enam konjak.

Mäletan sellega seoses üht humoorikat seika. 1969. aasta. Istun riigieksamil ja valmistun vastamiseks. Professor J. Kaarde oli presiidiumis suigatanud. Pärast ärkamist haaras ta veeklaasi ja lõi selle veekaraviniiga kokku. Ju siis olid aeg ja koht segi läinud. Vanadel professoritel olid välja kujunenud oma lemmiklaulud, millega nad pidudel rahvast laulma ärgitasid. Kaarde ei olnud suur laulumees, kuid sissejuhatuse tegi ta kindlalt ära Jenki-penki-parlevuule ja Kui on saabund sügise.

Kui mina olin üliõpilane, siis oli professor tööol konsultant-professorina. Eksamit tema juures sooritanud ei ole, kuid loenguid kuulanud olen. Need, kes J. Kaardest enne mind kirjutanud on väidavad, et tema loengud olid elavad. Võib-olla oli professor minu õpingute ajaks juba väsinud. Minule tundusid tema loengud monotoonsetena. Puudus kõnemeelik sära.

Pärast studiumit redigeeris J. Kaarde

minu kandidaadidissertatsiooni ja teadustöid (kaasa arvatud venekeelseid). Võin kätt südamele pannes öelda, et kirjaoskuse olen omandanud tänu temale. Ta õpetas lauset üles ehitama nii nagu kunstnik paneb mõne üksiku pintsli tõmbega lõuendile oma sõnumi. Kahju, et meil hetkel ei ole sellist persooni, kes oskuslikult õpetaks noori kolleege kirjutama. Ma ei ole kursis lauseehituslike põhitõdedega, kuid sellele vaatamata teeb kurvaks, et noorel põlvkonnal on kirjutamiseks head pealehakkamist, kuid paberile pandud lausetes võib vanakuratki jalad murda.

Prof J. Kaarde oli abielus. Kui ta kura-meeris tulevase abikaasa Elfriide Jerkovitšiga, siis oli ta prof J. Tehveri andmetel oma päevikusse kirjutanud: „Kahekümneaastane tüdruk ja kolmeaastane märasalg on kõige ilusamad”. Sellest abielust sündis kaks poega.

Minu viimane kohtumine J. Kaardega oli 31. mail 1976.a tema 80-ndal sünnipäeval. Kõigil kohalolijatel jäi meelde tema tänukõne lõpulause: „Juubeleid enam ei tule, limiit on läbi”. Need sõnad osutsid prohvetlikeks. Sama aasta 3. juulil prof J. Kaarde suri. Ta oli kolleegidele ja õpilastele legendiks saanud.

Maetud on prof J. Kaarde Uue-Petri kalmistule.

Eesti Loomaarstide Ühing
Estonian Veterinary Association

Konverents

“Veterinaarmeditsiin 2007”

26.–27. oktoobril Tartus

Toimumiskoht Eesti Maaülikooli peahoone, Kreutzwaldi 64, Tartu

Töö toimub kahes seksioonis

- Suurloomade seksioon, juhataja Katrin Alekand
- Väikeloomad seksioon, juhataja Tiina Toomet

Eesti Loomaarstide Ühing

Kreutzwaldi 62, Tartu 51014, Eesti

Tel/fax: +372 742 2582, Mob.: +372 50 11882

Reg.nr.: 80077287, Hansapank 1120072962

mail.: info@vet.ee, www.vet.ee

